

ส่วนที่ 2

ข้อเสนอแนะ

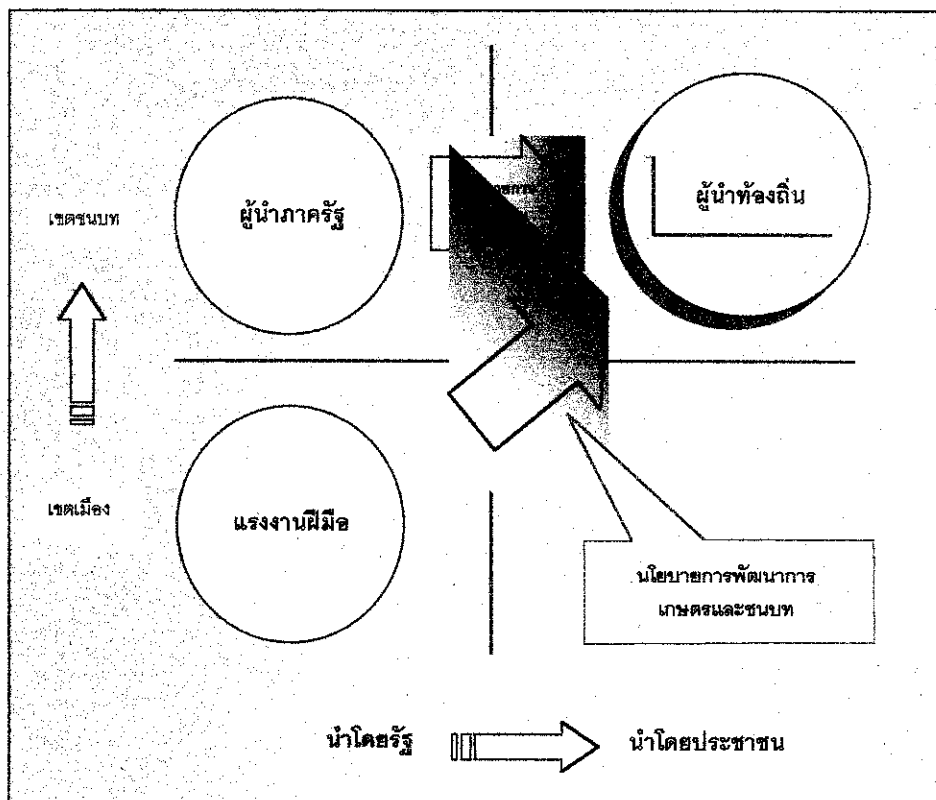
บทที่ 5

แผนหลัก

บทที่ 5 แผนหลัก

นโยบายการพัฒนาคนในอดีตที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อตอบสนองความต้องการในเขตเมืองและภาคอุตสาหกรรมมากกว่าการขยายฐานแรงงานในภาคเศรษฐกิจในเขตชนบท ในขณะที่เดียวกันนโยบายการพัฒนาชนบทก็ได้เน้นหนักการจัดหาบริการสาธารณสุขปฐมภูมิและสาธารณสุขบริการต่างๆ ตลอดจนการสนับสนุน ชุมชนและผู้นำท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนภาครัฐมากกว่าการสนับสนุนให้คนในชนบทมีบทบาทในการสร้างสรรค์การพัฒนาในท้องถิ่นของตนเอง

รัฐเองเพิ่งตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาชนบทและการพัฒนาคนเมื่อเร็วๆ นี้เอง การพัฒนาคนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชนบทต้องมุ่งเน้นการขยายฐานทรัพยากรบุคคล และสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมการริเริ่มพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ดังแผนภาพ 5.1.1

รูปภาพที่ 5.1.1 การเปลี่ยนแปลงกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์การพัฒนาคนในบทนี้จะเป็นการขยายความจากการวิเคราะห์ในบทที่ 1 การศึกษารณีตัวอย่างในบทที่ 2 และการวิเคราะห์โครงการการพัฒนาคนในบทที่ 3 นอกจากนี้ การวิเคราะห์ในบทที่ 5 จะเป็นการวางแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาคน ในชนบทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์และกรอบการดำเนินการภายใต้ขอบเขต/กำหนดเวลาของการพัฒนาคนเป็นหลัก

5.1 การวิเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาคนในชนบทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน

หัวข้อ 5.1 จะเป็นการนำเสนอบทวิเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาคนในชนบทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน โดยอาศัยแนวทางการวิเคราะห์ จุดแข็ง-จุดอ่อน ตลอดจนโอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของการพัฒนาเพื่อการแสวงหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมต่อไป โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษากรณีตัวอย่าง ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนโครงการพัฒนาคนที่กล่าวไว้ในตอนต้น รวมถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างการพัฒนาคนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในเขตชนบทระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่นในบทที่ 4 การสรุปบทวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

บทสรุปแนวทางและการวิเคราะห์การพัฒนาคนในบทที่แล้ว

การพัฒนาผู้นำท้องถิ่น

- ผู้นำถือเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จ ผู้นำที่มีความสามารถจะสามารถใช้ประโยชน์จากความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การสร้างแรงจูงใจจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้นำชุมชน ก่อนที่จะมีการพัฒนาทักษะความสามารถต่อไป แรงจูงใจดังกล่าวนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากแรงสนับสนุนต่างๆ ภายในชุมชน
- ผู้นำมีสองประเภทคือผู้นำที่กลับมาและผู้นำในท้องถิ่นจริงๆ การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นจะต้องอาศัย (1) การสร้างแรงจูงใจโดยเฉพาะแรงสนับสนุนจากชุมชน ตลอดจนความรักในท้องถิ่นตั้งแต่วัยเด็ก (2) การพัฒนาขีดความสามารถ สำหรับผู้นำดั้งเดิมในท้องถิ่นนั้นสามารถพัฒนาขีดความสามารถอย่างเป็นขั้นตอน แต่สำหรับผู้นำที่กลับสู่ท้องถิ่นนั้นสามารถพัฒนาขีดความสามารถได้จากประสบการณ์จากภายนอกชุมชน
- การสร้างผู้นำสามารถกระทำได้โดย (1) การให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นแก่เด็ก เพื่อจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในต่างถิ่นเพื่อการกลับมาเป็นผู้นำ และ (2) การส่งเสริมให้ผู้นำดั้งเดิมในท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาตนเองขึ้นเป็นผู้นำต่อไป
- ผู้นำท้องถิ่นต้องมีการติดต่อกับภายนอกเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์

การพัฒนาธุรกิจและการพัฒนาผู้นำ

- พัฒนาทักษะการประกอบธุรกิจตั้งแต่วัยเด็ก โดย (1) การพัฒนาการตระหนักถึงการพึ่งพาตนเองตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อที่จะพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจของตนเอง และ (2) การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองต่อไป

- ส่งเสริมเครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน
- พัฒนาสินค้าต่างๆ ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อการดำรงชีวิตในอนาคต โดย (1) การพัฒนาสินค้าโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมและรากฐานทางประวัติศาสตร์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด (2) การรักษาคุณภาพของสินค้าเพื่อรักษาตลาดไว้
- ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการทางการตลาดที่เหมาะสมแก่ผู้นำชุมชนในการประกอบธุรกิจในท้องถิ่น
- พัฒนาเครือข่ายการสนับสนุนภาครัฐ ทางการประกอบธุรกิจ เครือข่ายข้อมูลเกี่ยวกับทางวิจัยและพัฒนาต่างๆ

การพัฒนาการเกษตร

- การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาคน

การพัฒนาชนบท

- การส่งเสริมบทบาทผู้นำท้องถิ่นโดย (1) การพัฒนารากฐานความคิด การพึ่งพาตนเอง และจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก (2) การให้ความรู้แก่เด็กอย่างเป็นขั้นตอน และ (3) การระบุและส่งเสริมผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ
- การส่งเสริมกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจ โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน
- การพัฒนาในแต่ละภูมิภาคอย่างเป็นขั้นตอน
- ทบทวนความสำเร็จต่างๆ
- ส่งเสริมให้ข้าราชการลงมือปฏิบัติงานในพื้นที่มากขึ้น
- ส่งเสริมการพัฒนาภาคีต่างๆ ในเขตชนบท
- การรับประกันความเป็นธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการฉ้อราษฎร์บังหลวง

การบริหารจัดการส่วนท้องถิ่น

- การพัฒนาทักษะความสามารถของหัวหน้าและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์และการจัดการ
- การออกแบบโครงการพัฒนาคนที่สามารถดำเนินการได้และตอบสนองความต้องการในท้องถิ่น
- การส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง อบต.
- การยกระดับขีดความสามารถของ อบต. กระทำได้โดย 1) การใช้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้าน และ 2) การสนับสนุนการพึ่งตนเองและความคิดริเริ่มในท้องถิ่น
- การพัฒนาขีดความสามารถของ อบต. สามารถดำเนินการได้โดย (1) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและทักษะวิชาชีพเพิ่มเติมจากทักษะความสามารถพื้นฐานของ อบต. (2) การยกระดับขีดความสามารถของ อบต. เพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้กว้างขวางและมากยิ่งขึ้น
- ส่งเสริมความเป็นผู้นำของผู้ว่า CEO เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

- เตรียมการเพื่อการพัฒนาที่สมดุลในอนาคต
- ค้นหายุทธศาสตร์ภายใต้ความคิดริเริ่มดั้งเดิมภายในท้องถิ่น
- ส่งเสริมให้ผู้นำหรือผู้กำหนดนโยบายอาศัยประสบการณ์และความคิดริเริ่มในท้องถิ่นมากขึ้น
- การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ
- เลือกผู้นำ อบต. ที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำกลุ่ม
- ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่บริหารส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติงานในพื้นที่จริงมากขึ้น
- ส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทในการพัฒนาธุรกิจชนบท
- เพิ่มเงินลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่ออนาคต
- จัดพื้นที่ตลาดนัดขายสินค้าในหมู่บ้านเพื่อดึงดูดผู้ซื้อจากเขตเมือง
- ส่งเสริมให้มีการแข่งขันเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค (SWOT) ถือเป็นกรอบการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของชุมชนและศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมภายนอก โดยกำหนดให้การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนเป็นการศึกษาสภาพภายในชุมชน และการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคเป็นการศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงภายนอก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) จุดแข็งของคนของเศรษฐกิจชนบท

1) ฐานการพัฒนาคนที่กว้าง

ประเทศไทยประสบความสำเร็จระดับหนึ่งในการสร้างฐานการพัฒนาคนอันสืบเนื่องมาจากความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องในหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การฝึกฝีมือแรงงาน การฝึกอบรมข้าราชการ หรือแม้แต่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งอาจจะถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อการพัฒนาคนในอนาคต นอกจากนี้ ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท

หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งได้ขยายขอบเขตการฝึกอบรมในหลายสาขา อันเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ประสานงานระหว่างรัฐและชุมชนในการจัดการบริการขั้นพื้นฐาน เช่น การส่งเสริมการเกษตร การบำรุงรักษา ระบบชลประทาน และการสาธารณสุขมูลฐาน

นอกจากนี้ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาขีดความสามารถและทักษะอาชีพที่

จำเป็นในภาคการผลิตต่างๆ ในชุมชนชนบท โดยภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการฝึกอบรมชาวบ้านในการผลิตทางการเกษตรแบบข้อตกลง การรับช่วงการผลิต และการผลิตทางอุตสาหกรรมต่างๆ องค์การพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยการริเริ่มโครงการพัฒนาใหม่ๆ ในเขตชนบท โดยเน้นหนักการยกระดับขีดความสามารถของชุมชนและกลุ่มชาวบ้านในการพัฒนาชนบท ซึ่งล้วนส่งผลดีต่อการพัฒนาคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้นำชุมชนและสตรี

2) การขยายกิจกรรมของกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ

ปัจจุบัน การรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชนบทกำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มสินเชื่อ กลุ่มขายสินค้า กลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือกลุ่มรับช่วงการผลิตต่างๆ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคน เพราะการพัฒนาคนนั้นจะพัฒนาตามการเจริญเติบโตขององค์กร นอกจากนี้ กลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคชนบทและเมือง หรือ แม้แต่ระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ถือเป็นจุดเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลและทรัพยากรบุคคลต่างๆ ที่เป็นที่ต้องการในภาคชนบท

3) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางธรรมชาติ

ภาคชนบทของไทยมีจุดแข็งที่สำคัญคือเป็นแหล่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางธรรมชาติ โดยที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และมรดกทางธรรมชาติเหล่านี้มักแตกต่างกันตามพื้นที่ต่างๆ แต่ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเหล่านี้กำลังเสื่อมสลายลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งต้องอาศัยการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางธรรมชาติเหล่านี้ให้กลายเป็นทรัพยากรสำคัญสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวและอาหารพื้นบ้านต่างๆ แต่การท่องเที่ยวนั้นจะสามารถเป็นได้ทั้งตัวทำลายและผู้สร้างในเวลาเดียวกัน การท่องเที่ยวจะสามารถธำรงรักษามรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ได้ หากมีการจัดการที่ถูกทิศทาง เพราะการท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้มากมาย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มักกระอากับการผลิตสินค้าเหมือนๆ กันเป็นจำนวนมากของผู้ผลิตและแสวงหาสินค้าหรือความพิเศษต่างๆ ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมากขึ้น

(2) จุดอ่อนของการพัฒนาคนในเศรษฐกิจชนบท

จุดอ่อนของการพัฒนาคนในเศรษฐกิจชนบท ได้แก่

1) โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนส่วนใหญ่ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน และมีการจัดการฝึกอบรมที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลางเป็นหลัก

โครงการพัฒนาส่วนใหญ่เน้นด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ โดยเน้นหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นหลัก โครงการพัฒนาของภาครัฐมักจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะการไม่คำนึงถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่มักละเลยความสำคัญของการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างประชาชน กลุ่ม และชุมชนต่างๆ

โครงการพัฒนาคนในอดีตนั้นมักมีปัญหาในการดำเนินการ โดยที่หลักสูตรการฝึกอบรมส่วนใหญ่มักเน้นการให้ความรู้พื้นฐานเพียงด้านเดียว และละเลยความความต้องการข้อมูลในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ทำให้ความรู้พื้นฐานเหล่านั้นมีประโยชน์น้อยมากต่อภาคชนบท จนทำให้ภาคชนบทหลายแห่งประสบปัญหาความล้มหลังจากพื้นที่อื่นๆ จนถูกโดดเดี่ยวในที่สุด

นอกจากนี้ หลักสูตรการฝึกอบรมส่วนใหญ่ทั้งของภาครัฐและเอกชนมักเน้นหนักเทคนิคและข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตมากกว่าการตลาด จนทำให้กลุ่มต่างๆ ในชนบทประสบปัญหาการขาดแคลนข้อมูลการตลาดมากกว่าการขาดข้อมูลด้านการผลิต

ปัญหาประการที่สาม คือ ประชาชน กลุ่ม และชุมชนต่างๆ ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม ทำให้การยกระดับขีดความสามารถต่างๆ ดำเนินไปอย่างจำกัด ทั้งนี้เพราะโครงการเหล่านั้นมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลมากกว่าความต้องการของกลุ่ม

ปัญหาประการที่สี่ คือ โครงการพัฒนาคนเหล่านั้นไม่สามารถให้การสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้นำชุมชนที่มีความตั้งใจแน่วแน่ในการพัฒนาท้องถิ่นของตน เจ้าหน้าที่โครงการส่วนใหญ่ยังละเลยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกของชาวบ้าน ถึงแม้หลายฝ่ายได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของผู้นำชุมชนก็ตาม หน่วยงานราชการหลายแห่งได้จัดการฝึกอบรมผู้นำชุมชน ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างหลักประกันว่าจะมีกำลังคนที่จะช่วยจัดการและให้บริการพื้นฐานในท้องถิ่นเท่านั้น ในทางตรงข้าม องค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่จัดการฝึกอบรมผู้นำชุมชนเพื่อให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกไม่ใช่ตัวแทน อย่างไรก็ตาม องค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ก็มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรในการดำเนินโครงการดังกล่าวตามหมู่บ้านต่างๆ

2) การขาดการประสานงานระหว่างโครงการและนโยบายที่ชัดเจน

ในประเทศไทย หน่วยงานราชการหลายแห่งจัดให้มีการฝึกอบรมฝีมือแรงงานแต่ปัญหาที่พบคือ หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ขาดข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมของหน่วยงานอื่น ผลที่เกิดขึ้นคือหลักสูตรต่างๆ ล้วนกระจัดกระจายและมีขนาดเล็กทำให้ขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรทั้งทางด้านเงินทุนและ

จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด รวมถึงการจัดหลักสูตรที่ซ้ำซ้อนระหว่างกัน ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่พบคือ หน่วยงานเหล่านี้ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักสูตรการฝึกอบรมระหว่างกัน แม้แต่ข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนหรือชาวบ้านที่เข้ารับการฝึกอบรม และในหลายๆ กรณีชาวบ้านมักจะได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวโดยบังเอิญเท่านั้น

นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังขาดการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย หรือหน่วยงานที่ชัดเจนเพื่อการพัฒนาคนในการที่จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชนอย่างจริงจัง ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่ง

3) ขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาคนหรือโครงการอื่นๆ มีอยู่อย่างจำกัด

ปัญหาประการที่สาม คือการที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพในการใช้อำนาจหน้าที่และทรัพยากรที่มีอยู่ในการวางแผนหรือดำเนินโครงการพัฒนาคนในการตอบสนองความต้องการขององค์กรและท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน ควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานท้องถิ่นยังขาดกำลังคนที่มีความสามารถทั้งในด้านการวางแผนและการจัดการในการใช้ทรัพยากรที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานจังหวัด และ อบต. ควรได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อที่จะประสานงานด้านโครงการพัฒนาคนเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นมากขึ้น

(3) โอกาสในการพัฒนาคนของชนบทไทย

ผลการพัฒนาในอดีตได้เปิดโอกาสใหม่ๆ ในการพัฒนาคน ดังต่อไปนี้

1) การขยายตัวของระบบการตลาด

ภาคชนบทไทยในปัจจุบันมีโอกาสการลงทุนและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมากขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการสินค้าที่มีมูลค่าสูงจากภาคชนบทในตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งรวมถึงโอกาสอันเนื่องมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมในชนบทและตลาดภายในประเทศที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ภาคชนบทของไทยนั้นเป็นภาคการผลิตสินค้าพื้นฐานหลายชนิดและเป็นแหล่งแรงงานให้แก่เขตเมืองและตลาดแรงงานต่างประเทศมาเป็นเวลานาน ซึ่งปัจจุบันโอกาสการลงทุนและการผลิตเพิ่มมากขึ้นจนทำให้ภาคชนบทเองได้พัฒนากลายเป็นแหล่งลงทุนและตลาดที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจในที่สุด ทั้งนี้เป็นผลมาจากนโยบายเศรษฐกิจของรัฐที่มุ่งเน้นระบบทุนและตลาดภายในประเทศมากขึ้นนับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540

2) การกระจายความเจริญ

โอกาสที่สำคัญของภาคชนบทอีกประการหนึ่งคือ ผลจากนโยบายกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการงบประมาณสู่ท้องถิ่น ที่ทำให้ภาคชนบทมีความตื่นตัวมากขึ้นในการพัฒนาคนโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของตนเองโดยเน้นหนักที่การพึ่งพาตนเองทั้งด้านการบริหารจัดการและทางการเงินของตำบล ดังจะเห็นได้จากความพยายามของหน่วยงานภาครัฐหลายแห่ง เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการแบบ one-stop-service ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามจังหวัดและท้องถิ่นต่างๆ ตลอดจนความพยายามในการส่งเสริมการบริหารงานของผู้ว่า CEO ในปัจจุบัน

(4) อุปสรรคในการพัฒนาคนในภาคชนบทของไทย

เมื่อมีโอกาสก็ย่อมมีอุปสรรคในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชนบท และการพัฒนาคนถือเป็นแนวทางที่จะเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น

1) การแข่งขันในชนบท

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจของชนบท ชาวบ้านจะพบว่าโอกาสของตนเองจะมีน้อยลงเมื่อขายสินค้าในราคาแพงเกินไป และควรมีการพัฒนาเอกลักษณ์ คุณภาพและการจัดส่งสินค้าที่เชื่อถือได้เพื่อที่จะเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในการตลาดของตน ดังนั้น การพัฒนาคนจะถือเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งในการจัดการระบบเศรษฐกิจในภาวะการตลาดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2) ความแตกต่างระหว่างเขตเมือง-ชนบท : รายได้ภาคเกษตรยังขาดความมั่นคง ในขณะที่ยังมีปัญหาการอพยพของคนรุ่นใหม่

ปัญหาสำคัญประการที่สองคือ การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของภาคชนบทไทย ซึ่งรัฐบาลต้องใช้เวลาอีกนานในการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการทางการเงินกว่าภาคชนบทจะดูแลตนเองได้ในการนี้ การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการพึ่งตนเองของภาคชนบททางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งต้องมีความยั่งยืนแม้จะยังคงมีปัญหาความแตกต่างระหว่างเขตเมืองและชนบทในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี รายได้ภาคเกษตรนั้นยังคงขาดความมั่นคงอย่างมากเมื่อเทียบกับรายได้นอกภาคเกษตร ถึงแม้ว่าภาคเกษตรถือเป็นกระดูกสันหลังของประเทศแต่ความแตกต่างของรายได้กลับเพิ่มขึ้นตามช่องว่างระหว่างเขตเมืองและชนบทที่ทวีขึ้น นอกจากนี้ จะพบว่าเด็กรุ่นใหม่ต่างขาดความมั่นใจในการสืบทอดอาชีพทางการเกษตร และยังคงหาโอกาสทำงานในเมืองอยู่ต่อไป ในขณะที่ยังมีเยาวชนอีกมากที่ติดยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ในเขตเมือง ดังนั้น ประการสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบทและการพัฒนาคนคือการส่งเสริมให้เยาวชนทำงานและใช้ชีวิตอยู่ในชนบทมากขึ้น

ผลของการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5.1.1 สรุปการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรคในการพัฒนาคน

ปัจจัย ภายใน	จุดแข็ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเทศไทยมีฐานการพัฒนาคนที่กว้าง <ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐมีการให้บริการสาธารณะ - ภาคเอกชนมีการจัดการฝึกอบรมที่ดี - องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถพัฒนาขีดความสามารถชุมชน 2. การขยายตัวของกิจกรรมกลุ่มต่างๆ 3. การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางธรรมชาติ
	จุดอ่อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาคนยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น <ul style="list-style-type: none"> - เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพในการฝึกอบรม - เน้นการอบรมด้านเดียว (ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการฝึกอบรม) - เน้นด้านการผลิตมากกว่าการตลาด - ขาดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง - ขาดการส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นริเริ่มการพัฒนาด้วยตนเอง 2. ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างผู้จัดการฝึกอบรม เพราะไม่มีนโยบายที่ชัดเจนทางด้านนี้ 3. อดต. ขาดอำนาจและเงินในการวางแผนและประสานงานการพัฒนาคน
ปัจจัย ภายนอก	โอกาส	<ol style="list-style-type: none"> 1. โอกาสใหม่ในการลงทุนและการใช้ประโยชน์จากคน โดย <ul style="list-style-type: none"> - ความต้องการสินค้ามีคุณภาพจากชนบท - การขยายตัวของอุตสาหกรรมชนบท - การขยายตัวของตลาดท้องถิ่น 2. การกระจายอำนาจการจัดการ การคลัง และงบประมาณสู่ท้องถิ่น
	อุปสรรค	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแข่งขันระหว่างชนบท 2. ความแตกต่างระหว่างเขตเมือง-ชนบทที่ทวีขึ้น ปัญหาความมั่นคงของรายได้ภาคเกษตร และการอพยพของแรงงานหนุ่ม-สาว

5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะเพื่อเศรษฐกิจชุมชน

(1) การวิเคราะห์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ

เราสามารถกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะได้โดยอาศัยผลจากการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค จุดอ่อน-จุดแข็งนั้นถือเป็นปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมได้ ในขณะที่โอกาสและอุปสรรคนั้นถือเป็นปัจจัยภายนอกที่เหนือการควบคุม แต่ก็สามารถเตรียมการรับมือได้ ตารางที่ 5.2.1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของการวิเคราะห์เพื่อการกำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ ต่อไป

- มุมบนซ้ายของตาราง (จุดรวมระหว่างโอกาสและจุดแข็ง) แสดงให้เห็นถึงวิธีการใช้และแสวงหาโอกาสด้วยกำลังของตนเอง
- มุมบนขวาของตาราง (จุดรวมระหว่างโอกาสและจุดอ่อน) แสดงให้เห็นถึงวิธีชนะอุปสรรคด้วยตนเอง
- มุมล่างขวาของตาราง (จุดรวมระหว่างอุปสรรคและจุดแข็ง) แสดงให้เห็นถึงวิธีที่จะหลีกเลี่ยงการพลาดโอกาสสำคัญๆ เพราะจุดอ่อนของตนเอง
- มุมล่างซ้ายของตาราง แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่แย่ที่สุด เพราะเป็นจุดรวมระหว่างจุดอ่อนและอุปสรรค

ตารางที่ 5.2.1 การวิเคราะห์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

			ปัจจัยภายนอก			
			โอกาส		อุปสรรค	
			ธุรกิจ ชนบท แนวใหม่	การ กระจาย ความเจริญ	การ แข่งขัน ในชนบท	ข้อแตกต่างระหว่าง เมือง-ชนบท ภาคเกษตรที่ขาดความมั่นคง
ปัจจัย ภายใน	จุด แข็ง	-ฐานการพัฒนาคนที่กว้าง -กิจกรรมกลุ่มที่ขยายตัว -ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทาง ธรรมชาติ	XX XXX XXX	XXX XXX	X X XXX	XX XX XXX
	จุด อ่อน	-การพัฒนาคนที่ไม่ตอบสนอง ความต้องการท้องถิ่น -การขาดการประสานงาน -การขาดทักษะขององค์การ บริหารส่วนท้องถิ่น	XXX XX X	XXX XXX XXX	X X	XX X
			จะใช้ประโยชน์สูงสุดจากโอกาสด้วยจุดแข็งอย่างไร		จะเอาชนะอุปสรรคด้วยจุดแข็งอย่างไร	
			ทำอย่างไรไม่ให้พลาดโอกาสอันเนื่องมาจากจุดอ่อนของตนเอง		จะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่แย่ที่สุดได้อย่างไร	

หมายเหตุ X : ปัจจัยสำคัญ XX : ปัจจัยสำคัญกว่า XXX : ปัจจัยสำคัญที่สุด

รัฐควรเข้าแทรกแซงในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อเปิดโอกาสให้ชนบทและหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆ เพราะรัฐไม่ควรทิ้งประชาชนแม้จะเป็นคนที่อ่อนแอ แต่ภาคเอกชนจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะภาคเอกชนจะถอนตัวจากตลาดถ้าพบว่ามีอุปสรรคเกิดขึ้นและองค์กรอ่อนแอเกินไปที่จะอยู่รอด

(2) การพัฒนายุทธศาสตร์

ผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

- ภาคชนบทนั้นมีโอกาสขยายตลาดมากขึ้น ก่อให้เกิดโอกาสทางธุรกิจแก่คนในชนบท และผู้นำชุมชนสามารถแสดงบทบาทในการคว้าโอกาสที่มีและนำประชาชนในชุมชนใช้ประโยชน์จากความคิดริเริ่มในท้องถิ่น แต่ปัญหาที่พบคือผู้นำส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในขณะนี้

- โครงการพัฒนาคนที่มีอยู่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของคนในท้องถิ่นได้ และยังไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนแสดงบทบาทมากขึ้น
- ในทางตรงข้าม การกระจายความเจริญ จะช่วยสร้างโอกาสแก่ภาคชนบทได้ เพื่อคนในท้องถิ่นสามารถพัฒนาขีดความสามารถและเศรษฐกิจชุมชนโดยอาศัยความคิดริเริ่มในชุมชนเป็นหลัก องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนให้ผู้นำท้องถิ่นดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนมากขึ้น แต่ปัญหาก็คือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นก็ยังมีขีดทักษะและขีดความสามารถในการดำเนินการ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการเพื่อพัฒนาทักษะขององค์การส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. และสำนักงานจังหวัด

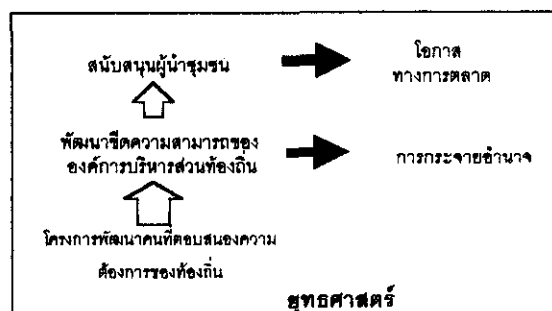
การขยายตัวของตลาด ทีมนักวิจัยได้สังเกตพบปัญหาด้านการตลาดของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผู้นำชุมชนส่วนหนึ่งต้องการพัฒนาทักษะทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ การบรรจุและการตลาดที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญแต่ก็ไม่ใช่ปัญหาที่รุนแรงนัก ปัญหาการตลาดของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นเพราะมีสินค้าด้อยคุณภาพและสินค้าด้อยคุณภาพมากเกินไป และตลาดยังมีขนาดเล็กจนทำให้เกิดปัญหาในการแข่งขัน ตลอดจนปัญหาการแข่งขันจากสินค้าราคาถูกจากประเทศจีน

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ธุรกิจชุมชนต้องพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีมูลค่าสูงขึ้นและเจาะตลาดระดับภูมิภาค ประเทศหรือแม้แต่ตลาดส่งออก โดยอาศัยการสร้าง ความแตกต่างในคุณภาพและคุณค่าของสินค้าจากคู่แข่ง ภาคชนบทของไทยมีจุดเด่นที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นภาคชนบทจึงควรใช้ประโยชน์สูงสุดจากปัจจัยเหล่านี้ในการสร้างความแตกต่างของสินค้าของตน ผู้นำธุรกิจชุมชนควรพัฒนายุทธศาสตร์ต่างๆ โดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน ตลอดจนมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในการพัฒนาสินค้าเพื่อตอบสนองตลาดต่อไป

การกำหนดยุทธศาสตร์โดยอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

(3) ยุทธศาสตร์

- ควรสนับสนุนให้ผู้นำท้องถิ่นคิดหาหนทางโดยอาศัยความคิดริเริ่มในท้องถิ่นและข้อมูลทางการตลาด
- ควรส่งเสริมการกระจายอำนาจเพื่อพัฒนาขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นแรงสนับสนุนผู้นำต่อไป
- พัฒนาโครงการพัฒนาคนที่ตอบสนอง

รูปภาพที่ 5.2.1 ยุทธศาสตร์

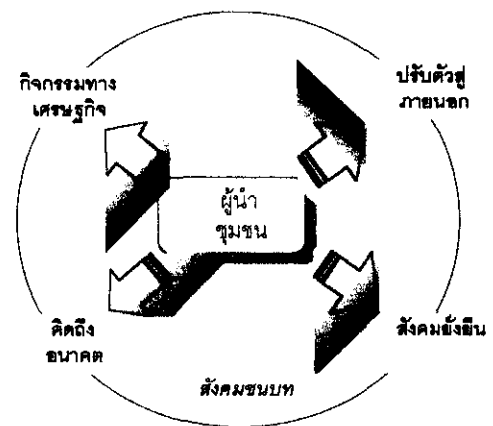
ความต้องการของท้องถิ่นโดยการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ภายใต้การประสานงานที่ดีและมีนโยบายที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุป ยุทธศาสตร์ดังกล่าวคือ “การสนับสนุนผู้นำชุมชนและการยกระดับขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยเน้นโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และการประสานงานโครงการพัฒนาคนที่ดีภายใต้มีนโยบายที่ชัดเจน”

(4) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อการพัฒนา “ผู้นำชุมชน”

กลุ่มเป้าหมายหลักของการพัฒนาคือ “ผู้นำชุมชน” โดยเน้นที่ผู้นำที่มีความตั้งใจและสามารถที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

- ริเริ่มและจัดให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ๆ เช่น ธุรกิจชุมชน และระบบการเกษตรแบบข้อตกลงในชนบท
- ส่งเสริมให้ชาวบ้านปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงภายนอก
- ส่งเสริมให้ชาวบ้านคิดเกี่ยวกับเป้าหมายและทางออกที่เหมาะสมร่วมกัน
- ชักชวนให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของความยั่งยืนของภาคเกษตรและสังคมชนบท

รูปภาพที่ 5.2 กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนาคน

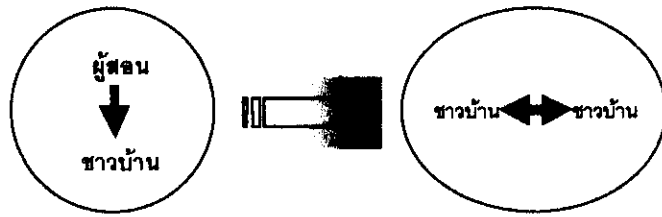
ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำและผู้นำที่มีอยู่ในชุมชนต้องแสดงบทบาทมากขึ้นในทุกด้าน เช่น การเกษตร ธุรกิจชุมชน การจัดการตำบล และสถาบันการศึกษาท้องถิ่น

(5) แนวทางใหม่

ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาคนเพื่อสนับสนุนผู้นำชุมชนและควรใช้ประโยชน์สูงสุดจากระบบและโครงการต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อบรรลุเป้าหมายข้างต้น และควรใช้แนวทางใหม่ๆ ในการดำเนินการ เช่น

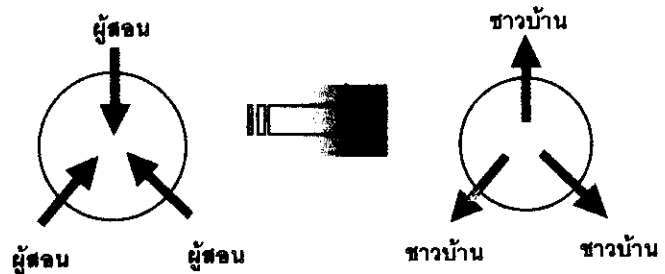
1. การปรับเปลี่ยนแนวทางการฝึกอบรมจากการให้ความรู้เพียงอย่างเดียวไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับ

- การอบรมและการแสวงหาผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำจากกิจกรรมกลุ่ม และ
- การแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างกลุ่มและผู้นำตำบล

รูปภาพที่ 5.2.3 แนวทางการเรียนรู้ร่วมกัน

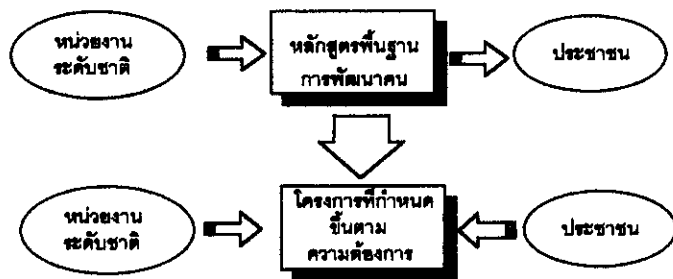
2. การเน้นหนักกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้โลกภายนอกในโครงการพัฒนาคน โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านเรียนรู้โอกาสทางการตลาดและเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยการเข้าร่วมการประชุม สัมมนา การดูงาน และงานแสดงสินค้าต่างๆ เป็นต้น

รูปภาพที่ 5.2.4 แนวทางการศึกษาจากโลกภายนอก

3. เปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมจากแบบมาตรฐานสู่การจัดหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น บนพื้นฐานของปัจจัยดังต่อไปนี้

- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดและประเมินผลหลักสูตรที่ตรงกับสภาพปัญหาและศักยภาพของชุมชน
- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคเอกชน

รูปภาพที่ 5.2.5 การกำหนดโครงการตามความต้องการของท้องถิ่น

4. รวบรวมและเผยแพร่ความสำเร็จขององค์กรต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนความสำเร็จของผู้นำชุมชน เช่น ความสำเร็จของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

5. ส่งเสริมการตระหนักต่อการพัฒนาชุมชนและความเป็นผู้นำในกลุ่มนักเรียน ครู และคนหนุ่ม-สาวในชนบท โดยการบรรจุไว้ในหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยอาจมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชน การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ความสำเร็จของกลุ่มประชาชน

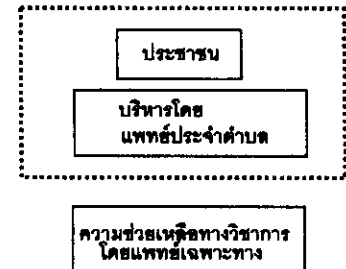
ในขอบท ตลอดจนแนวทางการอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

6. แนะนำแนวทางสองระดับในการฝึกอบรมที่ประกอบด้วย

- ระดับหมู่บ้านและตำบลโดยการเน้นหนักการกระตุ้นและการอำนวยความสะดวก และ
- ระดับจังหวัดหรือสูงกว่า โดยเน้นหนักการให้คำแนะนำทางวิชาการและการอบรมหลักสูตรเฉพาะ

ระดับที่ 1
ตำบล/หมู่บ้าน

ระดับที่ 2
จังหวัด/ประเทศ

รูปภาพที่ 5.2.6 แนวทางสองระดับ

(6) **ผู้ปฏิบัติหลัก**

ผู้นำชุมชนคือเป้าหมายหลัก และภายใต้แนวทางใหม่นี้ ผู้นำชุมชนจะได้รับการสนับสนุนโครงการพัฒนาคน แต่ในความเป็นจริง จะพบว่าเศรษฐกิจชุมชนประกอบด้วยผู้ปฏิบัติมากมาย ผู้นำสามารถเป็นผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจ ผู้นำเยาวชน ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นำชุมชน หัวหน้า อบต. ผู้ให้การสนับสนุน หรือแม้แต่สถาบันการศึกษา แต่ในกรณีนี้ผู้ปฏิบัติหลักจะประกอบด้วย

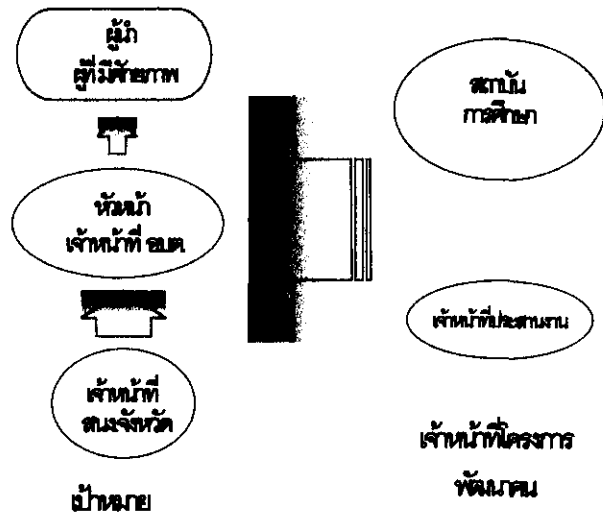
- ผู้นำและผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ
- องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ หัวหน้า อบต. เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัด
- เจ้าหน้าที่ผู้ให้การสนับสนุน และเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาคน

กลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรกคือ **ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ** ผู้นำท้องถิ่นอาจจะเป็นผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นำเยาวชน ผู้นำกลุ่มเกษตรกร ผู้นำธุรกิจชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ ส่วนผู้ที่มีศักยภาพประกอบด้วย เด็กและเยาวชน ผู้ที่อาจจะกลายเป็นผู้นำชุมชนต่อไปในอนาคตได้หากได้รับการฝึกฝนที่เหมาะสม

กลุ่มต่อไปได้แก่ **หัวหน้าและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น** ได้แก่ หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ อบต. เจ้าหน้าที่จังหวัด อบต. นั้นต้องอาศัยการฝึกอบรมเพื่อทำหน้าที่ผู้นำชุมชนและผู้ให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาผู้นำต่อไป กำนันคือหัวหน้าและสมาชิก อบต. โดยตำแหน่ง ส่วนจังหวัดนั้นก็ทำหน้าที่ในตำแหน่งสูงขึ้นไปตามลำดับของการกระจายอำนาจ ซึ่งอาจจะเป็นการวางแผนปฏิบัติงานหรือแม้แต่การประเมินผลโครงการ

กลุ่มต่อไปได้แก่ **เจ้าหน้าที่ประสานงานของภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ และ สถาบันการศึกษา** กลุ่มบุคคลเหล่านี้ต้องการการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการแก่ ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐเหล่านี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เป็นต้น ในขณะที่สถาบันการศึกษาต่างๆ กำลังอยู่ในระหว่างการปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อตอบสนอง ความต้องการทางการศึกษาใหม่ๆ

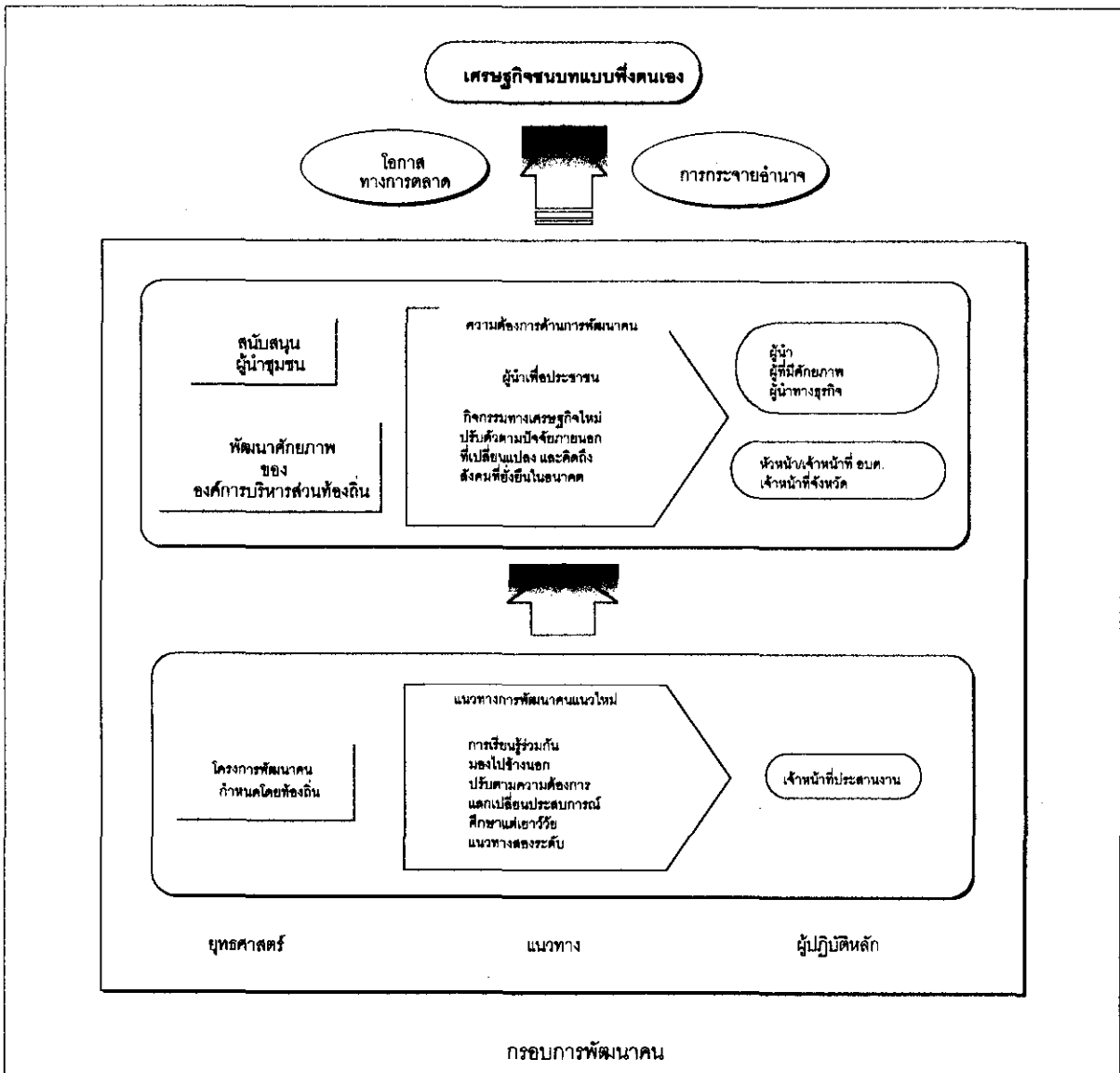
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติเหล่านี้ จัดแสดงไว้ใน แผนภาพ 5.2.7 การศึกษาในระบบ ถือเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาผู้นำ เพราะจะช่วยกระตุ้นประชา ชนตั้งแต่วัยเด็กเพราะในวัยเด็กนั้น สามารถสร้างแรง จูงใจได้โดยง่าย ในขณะที่การฝึกอบรมผู้นำในกลุ่ม ผู้ใหญ่ต้องอาศัยกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกัน เพราะผู้ใหญ่จะมีพื้นฐานความรู้ดีกว่าแต่ต้องการ โอกาสเพื่อสร้างแรงจูงใจเท่านั้น นอกจากนี้ การพบ ประสังสรรค์กับบุคคลภายนอกจะเป็นแรงกระตุ้นที่ สำคัญที่สามารถเปิดโลกทัศน์ของผู้นำ ชุมชนเหล่านี้ แต่ถ้ามีแรงจูงใจแต่ขาดความรู้และทักษะ ผู้นำ ชุมชนเหล่านี้ก็จะทำงานไม่ได้ ดังนั้น ผู้นำชุมชน เหล่านี้ยังต้องการคำแนะนำทางวิชาการที่จำเป็น จากเจ้าหน้าที่ประสานงาน

หมายเหตุ รูปแสดงถึงทิศทางที่ทางการพัฒนาการศึกษาและผู้ปฏิบัติ ⇨ ผู้ปฏิบัติ

รูปภาพที่ 5.2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติระดับต่างๆ

กรอบยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจุดเชื่อมโยงระหว่าง ยุทธศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายหลัก เป้าหมายการพัฒนาคนสามารถศึกษาได้จากแผนภาพถัดไป

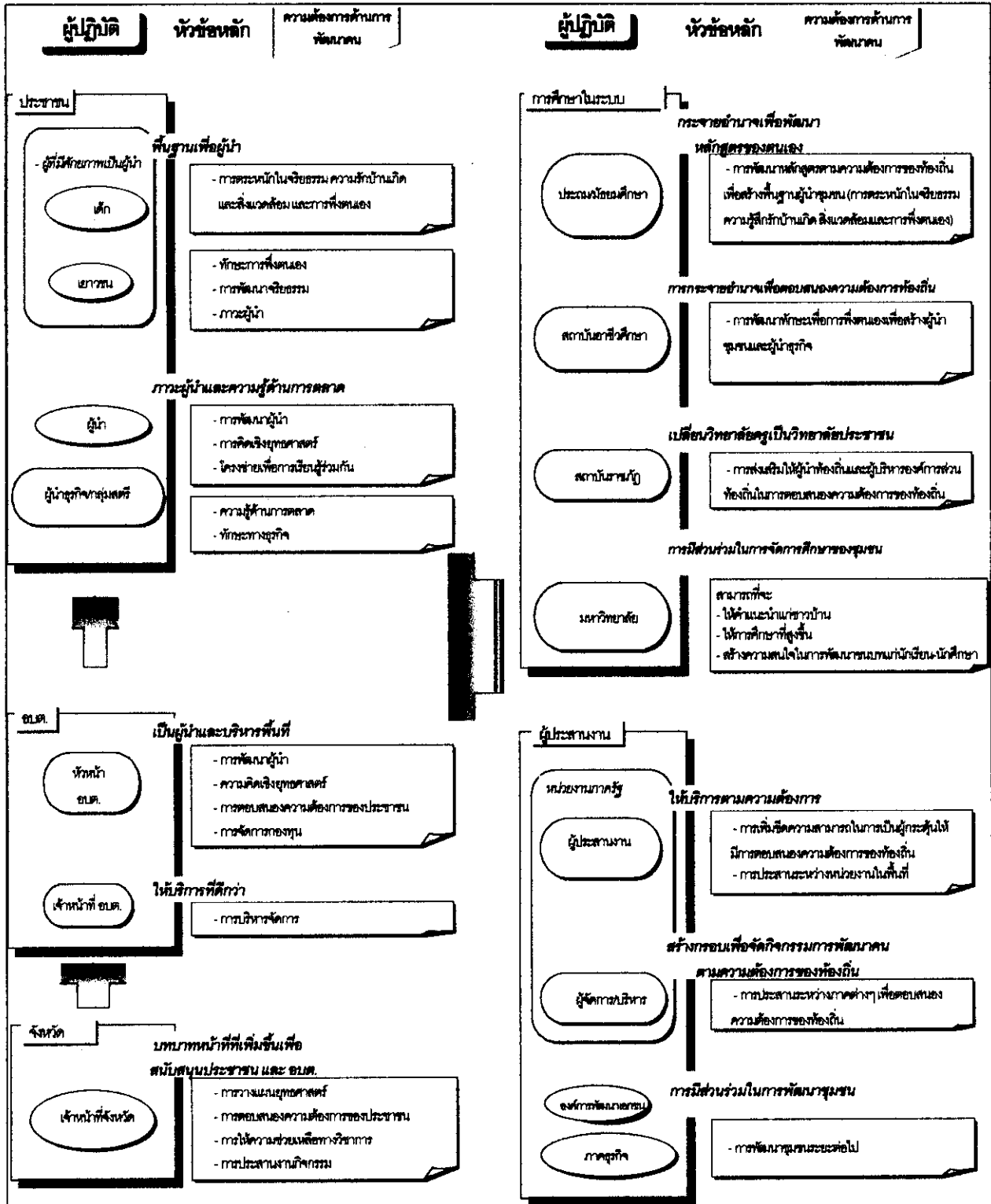
รูปภาพที่ 5.2.8 กรอบการพัฒนาคนเพื่อเศรษฐกิจชนบท

(7) **ความต้องการการพัฒนาของกลุ่มผู้ปฏิบัติหลัก**

ความต้องการด้านการพัฒนาคนโดยกลุ่มผู้ปฏิบัติหลักสามารถศึกษาได้ตามแผนภาพ 5.2.9

ผู้นำธุรกิจ/กลุ่มสตรี ต้องการศึกษาทักษะผู้นำ การคิดเชิงกลยุทธ์ การตลาด การบริหารธุรกิจ และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำธุรกิจที่ต้องการทักษะด้านการตลาด บริหารธุรกิจ การวางแผนทางยุทธศาสตร์สำหรับชุมชนเหมือนกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

เด็กและเยาวชน ต้องการความรู้พื้นฐานของการเป็นผู้นำในอนาคต ต้องมีการพัฒนาจิตใจ การตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมและบ้านเกิด การพึ่งตนเอง และทักษะพื้นฐานต่างๆ เช่น งานบัญชี และวิสัยทัศน์ สำหรับผู้นำ

รูปภาพที่ 5.2.9 ผู้ปฏิบัติเป้าหมายและความต้องการด้านการพัฒนาคน

หัวหน้า/เจ้าหน้าที่ อบต. ต้องการฝึกอบรมทักษะผู้นำ การวางแผนยุทธศาสตร์และการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน **เจ้าหน้าที่ อบต.** ต้องอาศัยทักษะในการจัดการงานที่โอนจากส่วนกลางเพื่อให้บริการที่ดีแก่ประชาชน ส่วนเจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดต้องการทักษะด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ การให้คำปรึกษาแก่ อบต. การประสานงาน และการตอบสนองต่อ อบต. โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

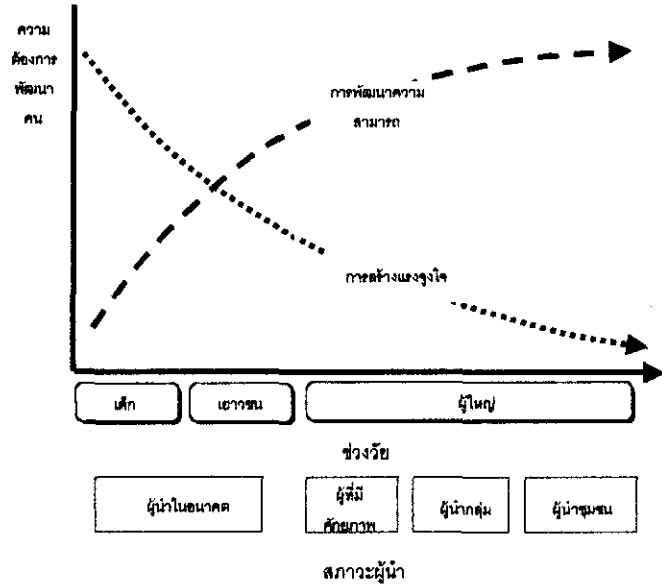
สถาบันการศึกษา กำลังอยู่ในขั้นตอนการปฏิรูปเพื่อตอบสนองความต้องการใหม่ๆ ซึ่งต้องเร่งดำเนินการให้เร็วขึ้น **หลักสูตรประถม/มัธยมศึกษา** ต้องอาศัยความคิดริเริ่มของท้องถิ่นมากขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจิตใจ การรักษาสีงแวดล้อม และใจรักบ้านเกิด ตลอดจนการพึ่งตนเอง **สถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ** เองก็อยู่ในกระบวนการกระจายอำนาจเพื่อสนองความต้องการส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องรีบเร่งดำเนินการต่อไป การศึกษาระดับอาชีวะนี้ต้องมีบทบาทในการพัฒนาผู้นำในอนาคตต่อไป และต้องมีการพัฒนาทักษะทางการพึ่งตนเอง ตลอดจนวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

สถาบันราชภัฏ เป็นการโอนงานจากกรมการฝึกหัดครู สู่อำเภอการศึกษาในระดับจังหวัด ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้นำในอนาคต **มหาวิทยาลัย** กำลังอยู่ในขั้นตอนของการแปรรูปออกจากระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของสถาบันเหล่านี้คือทำให้ความรู้ทางวิชาการและการศึกษาขั้นสูงแก่ชุมชนและส่งเสริมให้นักเรียนสนใจวิชาการพัฒนาชนบทให้มากขึ้น

เจ้าหน้าที่ประสานงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ต้องอาศัยการฝึกอบรมเพื่อให้บริการตามความต้องการของท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นและผู้ประสานงานระดับท้องถิ่น **เจ้าหน้าที่ประสานงานขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ** ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ภาคธุรกิจควรมีส่วนร่วมของธุรกิจในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาทักษะด้านการบริหารธุรกิจและประชาชน

(8)แนวทางการพัฒนาผู้นำตามกลุ่มอายุ

เมื่อเราสามารถกำหนดยุคศาสตร์ตามความต้องการของท้องถิ่น ผู้เล่นหลัก และความต้องการด้านการพัฒนาคน ขั้นตอนต่อไปคือการกำหนดรูปแบบการพัฒนาผู้นำ ผลที่ได้รับจากกรณีตัวอย่างสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะที่ท้องถิ่นต้องการ ส่วนขั้นตอนของการพัฒนาผู้นำสามารถอธิบายได้ดังนี้

รูปภาพที่ 5.2.10 ความต้องการการพัฒนาคนตามกลุ่มอายุ

1) กลุ่มเด็กและเยาวชน

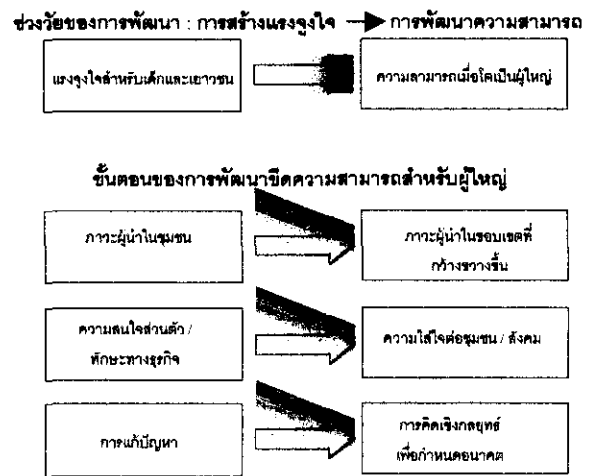
แนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำในชนบทมีสองระดับด้วยกันคือ ระดับที่หนึ่งคือการสร้างฐานของผู้นำชนบทโดยการปรับปรุงหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมและมัธยมศึกษาเพื่อเป็นการแรงจูงใจในการสร้างสรรสังคมตั้งแต่วัยเยาว์อันเป็นแรงผลักดันให้เกิดภาวะผู้นำในสังคม ปัจจัยต่างๆ ที่จะเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำที่ดีประกอบด้วย คุณธรรม ความมีวินัยในตนเอง มารยาททางสังคม จิตสำนึกรักบ้านเกิดและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความปรารถนาในการพึ่งตนเอง ระดับที่ 2 คือการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้นำโดยการถ่ายทอดจากประสบการณ์และโอกาสในการพัฒนาคนผ่านโครงการฝึกอบรมต่างๆ แก่เด็กและเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว (แผนภาพ 5.2.10)

2) ขั้นตอนของการพัฒนาภาวะผู้นำแก่ผู้ใหญ่

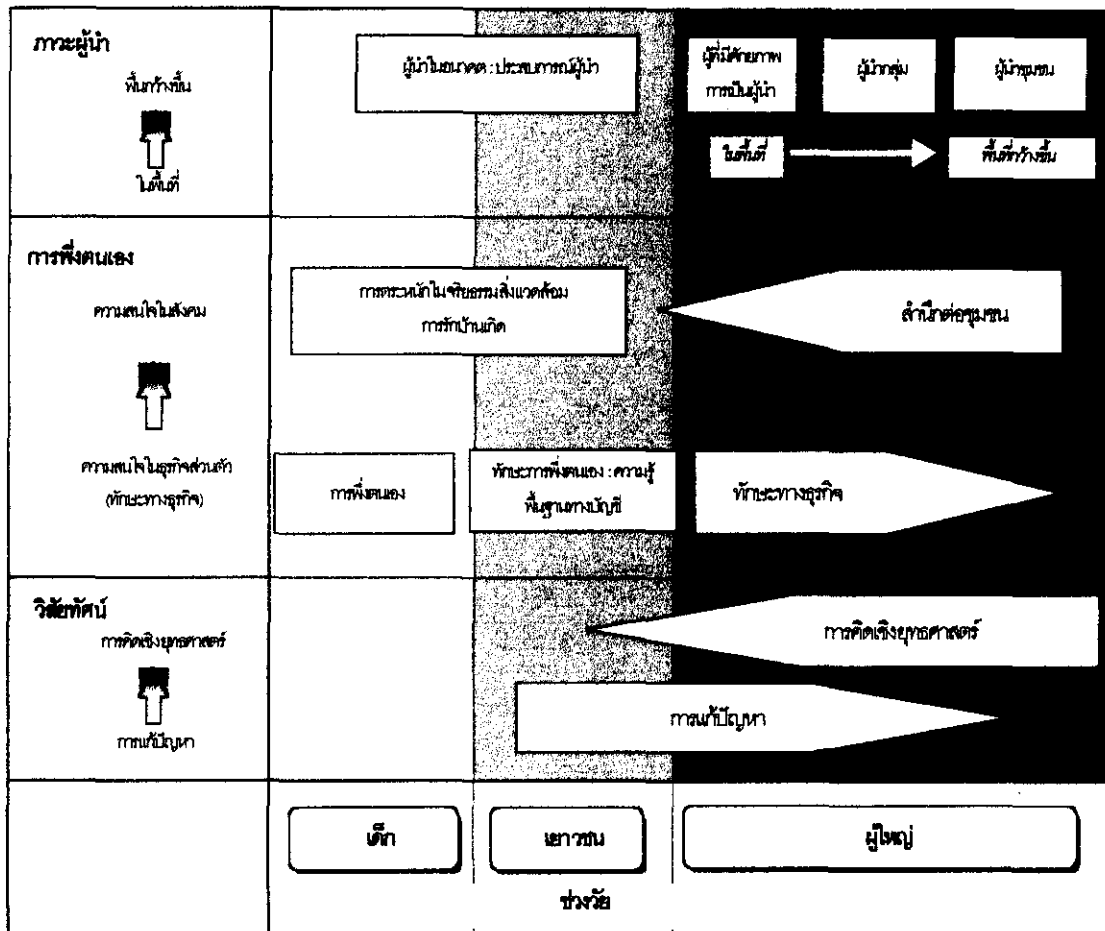
ภาวะความเป็นผู้นำมักพัฒนาโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและโครงการพัฒนาคนต่างๆ จะช่วยเสริมกระบวนการพัฒนานั้นๆ ความสามารถพื้นฐานต่างๆ ของผู้นำนั้นจะสามารถศึกษาได้ผลการวิเคราะห์ที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ที่จะเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้

- ความเป็นผู้นำและการจัดการกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ ภายในชุมชนที่สามารถขยายขอบเขตไปยังชุมชนอื่นๆ ต่อไป
- การแก้ปัญหาผ่านกระบวนการวางแผน/การคิดเชิงยุทธศาสตร์
- ทักษะการจัดการทางธุรกิจและศรัทธาในชุมชน

ทักษะความสามารถต่างๆ เหล่านี้จะพัฒนาขึ้นโดยลำดับผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้นำแต่ละคน ภาวะความเป็นผู้นำและความสามารถทางการจัดการจะเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ และชุมชนของตนเองก่อนจะขยายสู่ชุมชนที่กว้างขวางขึ้น ตามช่วงอายุ ทักษะทางธุรกิจนับมีความจำเป็นต่อพลวัตรของเศรษฐกิจชุมชน และทักษะเหล่านี้จะได้รับการพัฒนาตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายขอบเขตออกไป แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่มีความสามารถเชิงธุรกิจจะสามารถเป็นผู้นำในสังคมได้ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจควรช่วยเหลือสังคมและชุมชนมิฉะนั้น บุคคลต่างๆ เหล่านั้นจะไม่ได้การยอมรับจากคนในสังคมในฐานะผู้นำ ผู้นำที่ดีควรสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ผู้นำที่มีความสามารถควรมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการคิดและแก้ปัญหาในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อที่ชุมชนจะสามารถก้าวไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ดังที่แสดงไว้ในรูปภาพ 5.2.12

รูปภาพที่ 5.2.12 แบบจำลองความต้องการพัฒนาคนในแต่ละช่วงอายุ

ตารางที่ 5.2.2 ผู้นำในพื้นที่ที่ทำการศึกษ

ผู้นำในพื้นที่ที่ทำการศึกษ	
<p>ผู้ทำการศึกษได้มีโอกาสพบผู้นำหลายคนในพื้นที่ที่ทำการศึกษ ผู้ซึ่งมีความสามารถโดดเด่น ดังที่แสดงไว้ในตาราง 3.2.5 ลักษณะเด่นที่พบในกลุ่มผู้นำเหล่านี้ได้แก่</p> <p>ใครคือผู้นำประชาชนและผู้ให้การสนับสนุน</p> <p>กิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักอยู่ในพื้นที่ที่มีผู้นำที่สามารถเป็นผู้นำในการประกอบกิจกรรมต่างๆ มากกว่าการเป็นเพียงเจ้าหน้าที่สนับสนุนเท่านั้น แต่ในกรณีของพื้นที่ที่มีความก้าวหน้า เจ้าหน้าที่ประสานงานภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำประชาชนดังเช่นในกรณีของจังหวัดบุรีรัมย์</p> <p>พัฒนาการของผู้นำและการจัดการกลุ่ม</p> <p>ผู้นำที่ดีมักมีความสามารถในการกระตุ้นและผลักดันความร่วมมือจากประชาชน ตลอดจนการดึงทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามที่คาดหวัง ผู้นำเหล่านี้มักสามารถที่จะชักจูง กระตุ้น และผลักดันประชาชนให้ทำ</p>	<p>ผู้นำในพื้นที่ที่ทำการศึกษ</p> <p>ผู้ซึ่งมีความสามารถโดดเด่น ดังที่แสดงไว้ในตาราง 3.2.5</p> <p>ลักษณะเด่นที่พบในกลุ่มผู้นำเหล่านี้ได้แก่</p> <p>ใครคือผู้นำประชาชนและผู้ให้การสนับสนุน</p> <p>กิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักอยู่ในพื้นที่ที่มีผู้นำที่สามารถเป็นผู้นำในการประกอบกิจกรรมต่างๆ มากกว่าการเป็นเพียงเจ้าหน้าที่สนับสนุนเท่านั้น แต่ในกรณีของพื้นที่ที่มีความก้าวหน้า เจ้าหน้าที่ประสานงานภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำประชาชนดังเช่นในกรณีของจังหวัดบุรีรัมย์</p> <p>พัฒนาการของผู้นำและการจัดการกลุ่ม</p> <p>ผู้นำที่ดีมักมีความสามารถในการกระตุ้นและผลักดันความร่วมมือจากประชาชน ตลอดจนการดึงทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามที่คาดหวัง ผู้นำเหล่านี้มักสามารถที่จะชักจูง กระตุ้น และผลักดันประชาชนให้ทำ</p>

ตามความคิดของตน ซึ่งพบในกลุ่มผู้นำของพื้นที่ที่ทำการศึกษ ผู้นำที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจมักจะกลายเป็นผู้นำในพื้นที่ที่กว้างขวางออกไป เช่น ในกรณีของกลุ่มข้าวแต่น จังหวัดลำปาง และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ผู้นำกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยยังสามารถสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีความสนใจใฝ่รู้ในการเป็นผู้นำต่อไปในอนาคต

การแก้ปัญหาและการคิดเชิงกลยุทธ์

ผู้นำมักจะมีความสามารถในการพิจารณาและแก้ปัญหา ดังเช่นข้อมูลที่พบจากกรณีศึกษาที่ผู้นำมักเริ่มแก้ปัญหาเล็กๆ ในชีวิตประจำวัน จนกลายเป็นทักษะการแก้ปัญหาที่ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแรงจูงใจในการเป็นผู้นำชุมชน เช่น กรณีศึกษาของกลุ่มทำกระเป่าหนังในจังหวัดอ่างทอง ที่มีผู้นำผู้ต้องการแก้ปัญหาการขาดโอกาสในการจ้างงานของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในที่สุดก็สามารถพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นต่อไปได้

ผู้นำที่มีความสามารถโดดเด่นจะสามารถคิดอย่างเป็นระบบเพื่อแสดงวิสัยทัศน์ของพื้นที่หรือชุมชนของตน แต่ก็มีผู้นำจำนวนไม่มากนักที่มีความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้นำกลุ่มสวนสมุนไพร กลุ่มผ้า บาติกย้อมด้วยสีธรรมชาติและกลุ่มเส้นขนมจีน สามารถกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อความสำเร็จในอนาคต ถึงแม้จะเป็นการเริ่มต้นด้วยการแก้ปัญหา ในพื้นที่ชุมชนศิริวงศ์ ผู้นำอาศัยการติดต่อกับชุมชนภายนอกเพื่อศึกษาสภาวะที่เปลี่ยนแปลงและพบโอกาสในการพัฒนาในที่สุด จากนั้นจึงหันกลับมาดูทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และค้นหาจุดแข็งของหมู่บ้านตัวเอง จึงสามารถค้นพบทิศทางในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ทักษะทางธุรกิจสู่ชุมชนและศรัทธาต่อสังคม

ผู้นำในพื้นที่ศึกษาสามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นฐานของการพึ่งตนเอง และพัฒนาทักษะในการประกอบธุรกิจต่อไป

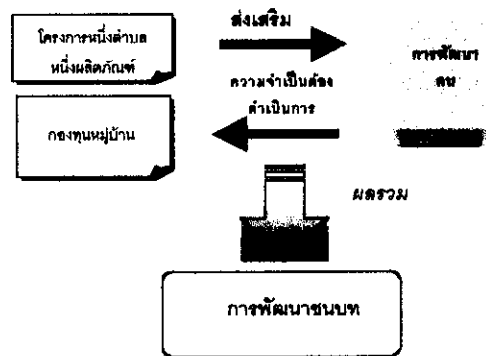
ผู้นำบางคนสามารถจัดการพื้นที่ด้วยจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนและสังคม ซึ่งพบโดยทั่วไปในกลุ่มผู้นำที่ประสบความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ผู้นำชุมชนข้าวแต่นในจังหวัดลำปาง กลุ่มสมุนไพร และกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยในจังหวัดอ่างทอง สามารถพัฒนาจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมจากความสำเร็จในเชิงธุรกิจ ผู้นำในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชพัฒนาสำนึกที่ดีต่อชุมชนจากภูมิหลังทางวัฒนธรรม ผู้นำบางคนเป็นผู้นำทางธุรกิจก่อนเป็นหัวหน้า อบต. ดังเช่นที่พบในจังหวัดบุรีรัมย์ เธอเป็นผู้หญิงอายุไม่มากนักแต่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจด้วยการสร้างสรรค์ของเธอเอง และในที่สุดประชาชนก็สนับสนุนให้เธอสมัครเป็นหัวหน้า อบต.

จังหวัด	ตำบล	ผู้เฒ่า	ความสนใจใน เกษมวิภาส	ความสนใจใน จุดไม่ทิ้งกัน บางกั้น	เกษมวิภาส	ภารกิจชุมชน เกษมวิภาส	ทักษะทางธุรกิจ	สิ่งมีชีวิตชุมชน และสังคม
ลำปาง	บ้านป่า หัวเสือ	ซัดเน้ง	XX	X	XX		X	X
		ดีดตมรอก	X		X			
		ดีดตมจั่ว			X		X	
		นางจั่วไม้	X		X			
		ดีดตมปลีชู	X		X		XX	
		พอยัก	X					
บุรีรัมย์	พวยธง	ปะจานยอด	X	X	X		X	XX
		ลำน้ำที่ส่งธิดาคล้ายหนองน้ำ	X		X			
	ปะก๊วย	ลำน้ำที่ส่งธิดาคล้ายจั่ว	X		X		X	
อ่างทอง	บ้านนา ไฉย	เกษมวิภาส	X	X	X		X	X
		เกษมวิภาส	X		X		X	
		ลำน้ำที่ส่งธิดา Cua	X		X			
		พืชมอ	X		X		X	X
		เกษมวิภาส	X		X		X	
		ลำน้ำที่ส่งธิดาเกษมวิภาส	X		X			
นครราชสีมา	กัณ	เกษมวิภาส	X		XX		XX	
		สวนมอ	XX		XX	X	XX	X
		ปะจานยอด	X	X	X			XX
	หนอง	มอ	X					
		สวนมอ	X		X	X		
		เกษมวิภาส	X		XX	X	XX	X

หมายเหตุ X มีทักษะในภาคนี้ XX มีทักษะในภาคนี้ด้วย

(9) ยุทธศาสตร์สำหรับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และกองทุนหมู่บ้าน

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และกองทุนหมู่บ้าน ถือเป็นแนวความคิดใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาคนจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมโครงการและการใช้กองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันคนก็จะได้รับการพัฒนาผ่านทางโครงการเหล่านี้เช่นกัน ความสัมพันธ์ของโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล กองทุนหมู่บ้าน และการพัฒนาคนจะส่งผลดีอย่างมากต่อการพัฒนาชนบท

รูปภาพที่ 5.2.13 โครงการพัฒนาคน โครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์และกองทุนหมู่บ้าน

1) **โครงการพัฒนาคนและโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์: แนวทางเพื่อการอยู่รอดในยุคโลกาภิวัตน์**

ข้อจำกัดของการพัฒนาธุรกิจชุมชน

ภายใต้การเติบโตอย่างรวดเร็วของยุคโลกาภิวัตน์และสังคมข่าวสาร ผู้นำทางธุรกิจต้องมีทักษะความสามารถทางการตลาดในการรักษาการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต แต่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์กำลังประสบปัญหาการล้มตลาดของสินค้าที่คล้ายกัน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านมักเลียนแบบทำสิ่งเดียวกันในขณะที่ตลาดของสินค้านั้นมีจำกัด ข้อจำกัดสำคัญของการพัฒนาธุรกิจชุมชนที่พบจากการสำรวจ ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลด้านความต้องการของตลาดขาดความทันสมัยและไม่เป็นระบบ
- 2) ขาดแคลนตลาดสำหรับขายสินค้า และข้อจำกัดเรื่องอำนาจต่อรอง
- 3) ขาดยุทธศาสตร์ ความรู้และเทคนิคการออกแบบผลิตภัณฑ์และการบรรจุหีบห่อ
- 4) ความล่าช้าของเทคโนโลยีและเครือข่ายสารสนเทศ

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการใช้เครือข่ายข้อมูลระดับประเทศ

กิจกรรมสำคัญๆ ที่ควรดำเนินการภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่

- 1) การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และการออกไปรับรองคุณภาพ
- 2) การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิต การออกแบบและการบรรจุหีบห่อ
- 3) การขยายช่องทางการตลาดและเครือข่ายผ่านงานเทศกาล งานแสดงสินค้า การแข่งขันเว็บไซต์ของโครงการ รายการสินค้าของโครงการ และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สามารถที่จะพัฒนาคุณภาพสินค้าของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านความต้องการของผู้บริโภคทั้งในระดับท้องถิ่น เมืองและตลาดต่างประเทศผ่านทางเครือข่ายและบริการข้อมูลสารสนเทศของประเทศ ทั้งนี้เพราะการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยเสมอ ตลอดจนการแบ่งปันความรู้และข้อมูลผ่านทางระบบเครือข่ายจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแข่งขันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ซึ่งจะส่งผลให้ผู้นำธุรกิจสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าของตนและค้นพบช่องทางการตลาดที่จะขายสินค้าของตนได้ต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้จัดตั้งเว็บไซต์ที่ชื่อว่า "Thaitumbon.com" เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ โดยเริ่มต้นขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม 2543 เน้นเฉพาะข้อมูลของ

ชุมชน สินค้า และแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเนื้อหาครอบคลุมชุมชนในพื้นที่ของ 5,054 อำเภอ (จากทั้งสิ้น 7,255 อำเภอในประเทศไทย) และสินค้ากว่า 16,797 รายการ

การพัฒนาทักษะทางการตลาดของผู้นำธุรกิจชุมชน

กิจกรรมทางธุรกิจต่างๆ ภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ถือเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้นำธุรกิจชุมชนในการเป็นผู้ประกอบการ/ผู้ผลิตมืออาชีพที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ถือเป็น การสนับสนุนให้แต่ละตำบลใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผลิตภัณฑ์พิเศษ และหนทางหนึ่งในการพัฒนากิจกรรมทางธุรกิจของชุมชนภายใต้โครงการคือการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้าใจเป้าหมายและแนวความคิด ภายใต้กิจกรรมต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมให้คนในชุมชนไม่ได้เน้นหนักเฉพาะประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ตนจะได้รับแต่ให้มองเห็นถึงคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม สุขอนามัย ตลอดจนเหตุผลทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

นอกจากนี้ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการจะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับเทคนิค-วิธีการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผน และการเตรียมการแผนพัฒนาและการปฏิบัติตามแผนต่อไป ผู้นำชุมชนจะมีโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นสามารถพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ การวางแผนทางยุทธศาสตร์ การเรียนรู้พฤติกรรมของผู้บริโภคและการเปลี่ยนแปลงของตลาดและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่างๆ

ในส่วนต่อไปจะเป็นการกล่าวถึงแนวความคิดและทิศทางใหม่ๆ ในการพัฒนาคุณภาพและการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ของตำบลตลอดจนทิศทางการพัฒนาคนผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยตั้งอยู่บนผลการศึกษาในหมู่บ้านตัวอย่างที่คัดเลือกเพื่อการศึกษา ดังนี้

- 1) สนับสนุนให้ผู้นำคิดหาหนทางในการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการออกแบบตามลักษณะผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมและการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความต้องการของตลาด

กรณีศึกษาของชุมชนศิระวงศ์ถือเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้นำที่มีบทบาทในการพัฒนาสินค้าสมุนไพรของหมู่บ้านโดยการใช้ผลิตภัณฑ์ภายในหมู่บ้าน ลักษณะเด่นทางชีววิทยา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรม จนทำให้สินค้าเหล่านี้เป็นที่ต้องการทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาข้อมูลได้จากตารางถัดไป อีกตัวอย่างหนึ่งคือ กรณีศึกษาน้ำห้วยเตย จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้นำมีบทบาทในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากวัชพืชรุกรานภายใต้ความคิดที่ว่าคุณภาพดีและปลอดภัยต่อการบริโภคทางด้านบ้านปะเคียบ จังหวัดบุรีรัมย์ ประชาชนในท้องถิ่นก็ประสบความสำเร็จในการจัดเตรียมโครงการ

การท่องเที่ยวแบบ agro/eco-tourism และโครงการ long-stay สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในเมืองไทยเป็นเวลานานเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นชนบทของไทย

2) การส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นพัฒนาสินค้าของตนให้เป็นที่ต้องการของตลาดในเมืองและตลาดต่างประเทศ

ตัวอย่างคือกรณีศึกษาหมู่บ้านคอนหลวง จังหวัดลำพูน ที่ชาวบ้านสามารถพัฒนาคุณภาพของผ้าฝ้ายเพื่อป้อนตลาดส่งออก รวมถึงกรณีศึกษาบ้านแห จังหวัดอ่างทอง ที่กลุ่มธุรกิจชุมชน สามารถขายสินค้าของตนได้ตามร้านขายส่งและร้านขายปลีกใหญ่ได้ตามเมืองใหญ่ รวมถึงกรุงเทพมหานคร

3) การจัดตั้งเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสาธารณะและการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนสนับสนุนให้ธุรกิจชุมชนใช้ประโยชน์จากความรู้และข้อมูลที่ได้รับเพื่อการเพิ่มมูลค่าของสินค้า

ตัวอย่างจะเห็นได้จากกรณีศึกษาบ้านเป่า จังหวัดลำปาง ที่ผู้นำใช้ประโยชน์จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการขายสินค้าของหมู่บ้าน

การพัฒนาคนตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

การดำเนินการและการส่งเสริมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ถือเป็นการส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชนให้เด่นชัดขึ้น มีการเรียนรู้วิธีการวางแผนกลยุทธ์และการตลาดต่างๆ เพื่อผู้นำกลุ่มเหล่านี้สามารถพัฒนากลายเป็นผู้นำทางธุรกิจและผู้นำชุมชนในที่สุด ดังจะเห็นได้จากกรณีหมู่บ้านศรีวงศ์ที่ผู้นำกลุ่มสามารถพัฒนากลายเป็นที่ปรึกษาของชุมชน เมื่อผู้นำกลุ่มที่มีทักษะความรู้ทางธุรกิจสามารถพัฒนากลายเป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้นำเหล่านี้จะสามารถจัดการเศรษฐกิจชุมชนด้วยความรู้ทางธุรกิจและการใช้ยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน ดังจะเห็นได้จากกรณีของประเทศญี่ปุ่นที่ผู้นำธุรกิจได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี

แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น : กรณีศึกษาของญี่ปุ่นและชุมชนคีรีวงค์

ปัจจุบัน สินค้าหลายประเภทภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น กล้วย ฉ่ำว๊ว ผ้าไหม ตะกร้าหวาย กำลังอยู่ในภาวะล้นตลาดภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ สินค้าราคาถูกมากมายหลั่งไหลมาจากนานาประเทศ โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังกรณีศึกษาของหมู่บ้าน Minabegawa ของญี่ปุ่นที่กล่าวไว้ใน บทที่ 4 ที่ชาวบ้านสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าลูกบ๊วยด้วยการพัฒนาเครื่องหมายทางการค้าของตนเอง แต่ก็ยังต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากจีน โดยปกติสินค้าจากต่างประเทศมักประสบปัญหาการแข่งขันกับสินค้าท้องถิ่น เพราะรสชาติที่แตกต่างแต่ภายใต้ภาวะโลกรไร้พรมแดน สินค้าจากต่างแดนก็สร้างปัญหาแก่สินค้าท้องถิ่นได้เช่นกัน ทั้งนี้เพราะชาวญี่ปุ่นได้ไปลงทุนในจีนและถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวจีนเพื่อผลิตสินค้าให้ถูกใจคนญี่ปุ่น ดังนั้น สินค้าดั้งเดิมจึงต้องพัฒนาตราสินค้าของตนเพื่อแสดงให้เห็นถึงเฉพาะของท้องถิ่น

ปัญหาจึงอยู่ที่จะทำอย่างไรในการสร้างความแตกต่างของสินค้าในตลาด และจะผลิตสินค้าอะไรให้ขายได้ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ กรณีของกลุ่มสวนสมุนไพรสามารถให้คำตอบได้ เพราะสินค้าสมุนไพรเหล่านี้ผลิตจากส่วนผสมเฉพาะของท้องถิ่น เป็นสินค้าที่มีคุณสมบัติทางชีววิทยา ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมในการผลิตส่วนผสม ชุมชนคีรีวงค์อาศัยโครงการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ โดยผสมผสานรูปแบบชีวิตชาวชนบทและการผลิต ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ผู้นำชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากศักยภาพเหล่านี้ในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้านั้นมีพื้นฐานจากธรรมชาติ และกระบวนการผลิตก็เป็นธรรมชาติ เช่น สบู่ล้างคูดผลิตจากผลิตภัณฑ์เหลือใช้ เช่น เปลือกมังคุดและใบยาง และมีการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม และแสดงให้เห็นชัดเจนว่า "ผลิตจากหมู่บ้านคีรีวงค์" "สรรพสรรพคืบมันโลก" "หมู่บ้านคีรีวงค์เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ระหว่างเทือกเขาในวนอุทยานแห่งชาติภูหลวง" ซึ่งล้วนสร้างภาพพจน์ที่ดีของสินค้าจากชุมชน

ทีมผู้ศึกษาพบว่าชาวบ้านต้องการฝึกอบรมทางด้าน การออกแบบ การบรรจุหีบห่อ และการตลาด แม้ทักษะเหล่านี้มีการพัฒนามากขึ้น คุณภาพสินค้ายังต้องได้รับการพัฒนาเพื่อแข่งขันภายใต้ภาวะโลกาภิวัตน์อย่างยั่งยืน แม้ปัญหาการขาดทักษะดังกล่าวจะเป็นปัญหาพบโดยชาวบ้าน แต่ปัญหาการผลิตสินค้าให้ขายได้ในตลาดเป็นปัญหาสำคัญเช่นกัน แนวทางในการขายสินค้าในตลาดโลกอาจทำได้โดย

- **อาศัยส่วนผสมพิเศษโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และ**
- **ต้องอาศัยเทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด เพื่อรักษาคุณภาพของสินค้า**

ถ้าหากสินค้าชนบทสามารถดำเนินการได้ตามแนวคิดนี้และพัฒนาเครื่องหมายทางการค้าของสินค้าของตน ก็จะทำให้การลอกเลียนสินค้าทำได้ยากขึ้น และควรมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์การตลาดอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2) การพัฒนาคนและกองทุนหมู่บ้าน: การใช้ประโยชน์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนแผนพัฒนาตำบล

ปัจจุบันรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนเพื่อองค์การพัฒนาส่วนท้องถิ่นและประชาชนในชนบทภายใต้การกระจายอำนาจบริหารสู่ท้องถิ่น ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1.4 โดยส่วนใหญ่มีการแจกจ่ายกองทุนเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ทุกคนด้วยเหตุผลทางการเมือง อย่างไรก็ตาม หากกองทุนเหล่านี้ถูกนำไปใช้สนับสนุนยุทธศาสตร์และมีการจัดลำดับความสำคัญโดยไม่ใช้อย่างมีวัตถุประสงค์ กองทุนเหล่านี้จะมีผลดีอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ในทางตรงข้าม อบต. ส่วนใหญ่ไม่มีแหล่งเงินทุนของตนเอง ปัจจุบัน อบต. ต่างประสบปัญหาพอสมควรกับการจัดทำแผนพัฒนาของพื้นที่ของตน และแผนพัฒนาส่วนใหญ่ขาดเงินงบประมาณสนับสนุน ดังเช่นกรณีของจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นสาเหตุให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด

หากเงินกองทุนดังกล่าวไม่ได้จัดสรรแก่ประชาชนรายบุคคล เงินกองทุนเหล่านี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนและการพัฒนาชนบท ซึ่งจะมีผลดีต่อเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนแผนพัฒนาตำบล และท้ายที่สุดประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการกำหนดอนาคตของชุมชนมากขึ้น การมีส่วนร่วมจะช่วยเพิ่มทักษะและความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดในเชิงยุทธศาสตร์และการจัดการเงินกองทุนเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาในพื้นที่

อย่างไรก็ดี ความสามารถและเงินทุนสำหรับตำบลนั้นมีอยู่อย่างจำกัด และอาจแก้ปัญหาด้วยความร่วมมือระหว่างตำบลดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1.4 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

5.3 กรอบการดำเนินการ

ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เสนอข้างต้น ยุทธศาสตร์เฉพาะสำหรับการดำเนินการและการจัดลำดับความสำคัญแนวคิดโครงการพัฒนาต่างๆ ที่สอดคล้องกับแนวยุทธศาสตร์ถูกจัดแสดงไว้ในตาราง 5.3.1 แนวคิดโครงการต่างๆ นี้จะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 6 ปัจจุบันรัฐบาลอยู่ในระหว่างการดำเนินโครงการกระจายอำนาจไปสู่คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดและหน่วยงานในพื้นที่ที่จะมีบทบาทมากขึ้นในการวางแผนและดำเนินการ

ตารางที่ 5.3.1 ยุทธศาสตร์เฉพาะและแนวคิดโครงการพัฒนา

ยุทธศาสตร์		โครงการพัฒนา
ยุทธศาสตร์ที่ 1 : โครงการพัฒนาคนตามความต้องการของท้องถิ่น		
1.1	สนับสนุนผู้นำท้องถิ่น <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนเครือข่ายผู้นำเพื่อการเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างกัน - สนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จ - เปิดโอกาสให้ประชาชนพบปะโลกภายนอก 	โครงการที่ 3 เครือข่ายผู้นำชุมชนระดับประเทศ
1.2	ขยายบริการจากหน่วยสนับสนุน <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนเครือข่ายข้อมูลเพื่อโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - ให้การสนับสนุนทางวิชาการผ่านทางกระบวนการวิจัยและพัฒนาในระดับพื้นที่ 	โครงการที่ 6 การพัฒนาธุรกิจชุมชน
ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเพิ่มขีดความสามารถของผู้นำและเจ้าหน้าที่ อบต.		
2.1	เพิ่มหน้าที่ของ อบต. ในการวางแผน ดำเนินการ และติดตามยุทธศาสตร์และโครงการพัฒนาคน	โครงการที่ 4 ความสามัคคีระหว่างตำบล
2.2	เพิ่มงบประมาณสนับสนุนโครงการพัฒนาที่ริเริ่มโดยผู้นำผ่านทางกองทุนพัฒนาคน <ul style="list-style-type: none"> - รับประกันงบประมาณสำหรับแผนพัฒนาตำบล - สร้างเสริมความสามารถในการจัดการและติดตามงานกองทุน 	โครงการที่ 2 เครือข่ายกลุ่มระดับจังหวัด
2.3	สนับสนุนความร่วมมือระหว่างตำบล	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่จังหวัด		
3.1	เพิ่มหน้าที่ของจังหวัดในการกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาเมืองและชนบทอย่างผสมผสาน	โครงการที่ 1 การประสานความร่วมมือในพื้นที่
3.2	เพิ่มหน้าที่ของจังหวัดในการวางแผน ดำเนินการ และติดตามการพัฒนาคน	
3.3	ประสานการพัฒนาคนในพื้นที่	
3.4	เพิ่มขีดความสามารถในการให้คำแนะนำทางวิชาการ	โครงการที่ 8 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การจัดระบบการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น		
4.1	การศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรตามความคิดริเริ่มของท้องถิ่น	
4.2	การชงวิชาศึกษา ปรับเปลี่ยนสู่การกระจายอำนาจเพื่อให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น	
4.3	สถาบันราชภัฏ ส่งเสริมให้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชนบทมากขึ้น	โครงการที่ 7 การพัฒนาขีดความสามารถของวิทยาลัยชองในการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน
4.4	มหาวิทยาลัย ส่งเสริมให้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชนบทมากขึ้น	
ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การจัดโครงสร้างสถาบันเพื่อการพัฒนาคน		
5.1	ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาคนในการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ภายใต้คณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญเพื่อการติดตามและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับท้องถิ่นระดับภาคและระดับประเทศ	โครงการที่ 5 ความร่วมมือระดับมหาวิทยาลัย
5.2	นโยบายการพัฒนาคนที่จะดำเนินการ	
5.3	กระจายกำลังตามสัดส่วนการกระจายชนบท	

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบด้วยการจัดโครงสร้างสถาบัน โครงการและโครงการจริง ปัจจุบันมีการจัดนโยบาย ระเบียบและองค์กรเพื่อรับผิดชอบ แต่ก็ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ ในการปฏิบัตินี้ต้องเริ่มจากโครงการนำร่อง ในขั้นต่อไปคือการทบทวนเพื่อการขยายสู่ระดับภูมิภาคและประเทศ เพื่อนำสู่การทบทวนนโยบายและการจัดตั้งสถาบันเพื่อรับผิดชอบดังที่แสดงไว้ในตาราง 5.3.2

ตารางที่ 5.3.2 กำหนดเวลาเพื่อการดำเนินการ

	แผนฯ 9				แผนฯ 10				
	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
กรอบนโยบาย									
- กำหนดนโยบายการพัฒนาคน	██								
- ทบทวนผลงาน		██							
- ปรับนโยบายเพื่อแผนฯ 10				████████████████	████████████████				
- นโยบายใหม่					██				
การตั้งสถาบัน									
- คณะอนุกรรมการเพื่อการพัฒนาคนในชนบทที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับเศรษฐกิจชุมชน	████████								
- การจัดตั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาคน	████████								
- ทบทวนผลงาน		██							
- จัดตั้งสถาบัน		██							
					ดำเนินการ				
					ปฏิบัติ/ตอบกลับ ดำเนินนโยบาย/สถาบัน				
โครงการโครงการ									
- โครงการนำร่อง	██								
- ทบทวนโครงการนำร่อง		██							
- ขยายสู่ระดับประเทศ					██				

บทที่ 6

ข้อเสนอโครงการ

บทที่ 6 ข้อเสนอโครงการ

เนื้อหาในบทนี้จะเกี่ยวกับข้อเสนอโครงการต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ตามรายละเอียดและแนวทางที่กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมา

- การเปลี่ยนจากการเรียนรู้ฝ่ายเดียวสู่การเรียนรู้ร่วมกัน
- การมองปัจจัยภายนอก
- การเปลี่ยนจากการจัดหลักสูตรมาตรฐานสู่หลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น
- การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จ
- การเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก
- แนวทางสองระดับ

โครงการต่างๆ ที่เสนอจะแสดงไว้ตามตารางข้างล่าง ส่วนใหญ่เป็นโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาของผู้ปฏิบัติ/หน่วยงานต่างๆ ภายใต้การดำเนินการตามโครงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดจะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการเหล่านี้

ตารางที่ 6.1.1 แนวคิดโครงการและการกำหนดผู้ปฏิบัติ

ลำดับที่	โครงการที่เสนอ	ผู้ปฏิบัติเป้าหมาย					
		ผู้นำ	ผู้ที่มีศักยภาพ เป็นผู้นำ	อบต.	จังหวัด	ผู้ประสานงาน	สถาบันการศึกษา
โครงการที่ 1	การประสานงานระหว่างกระทรวงในพื้นที่ : แนวทางแบบผสมผสานเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน	X		X	X	XX	
โครงการที่ 2	โครงข่ายกลุ่มในระดับจังหวัด	XX		X	X	X	
โครงการที่ 3	โครงข่ายผู้นำชุมชน: สมาคมระดับชาติ	XX			X		
โครงการที่ 4	ความร่วมมือระหว่างตำบล	X		XX	X		
โครงการที่ 5	ความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัย-จังหวัด	XX	X		X		XX
โครงการที่ 6	การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	XX			X	X	
โครงการที่ 7	การพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : การพัฒนาผู้นำในอนาคต		XX		X		XX
โครงการที่ 8	การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการพึ่งตนเอง		XX		X		XX

หมายเหตุ: X หมายถึง โครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

XX หมายถึง โครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอย่างมาก

โครงการที่ 1 การประสานงานระหว่างกระทรวงในพื้นที่: แนวทางแบบผสมผสานเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

(1) เหตุผล

โครงการพัฒนาดนบางโครงการในระดับกระทรวงนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังขาดการประสานงานระหว่างกระทรวงต่างๆ แนวทางการดำเนินการอย่างผสมผสานโดยการส่งเสริมให้จังหวัด อบต. และประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมในการดำเนินการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมประสิทธิภาพของโครงการเหล่านี้

จังหวัดจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการติดตามและประสานงานโครงการพัฒนาคน โครงการผู้ว่า CEO ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2544

ในลักษณะโครงการนำร่องเป็นความพยายามในการประสานงานระหว่างกระทรวงต่างๆ ซึ่งถือเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการประสานงานโครงการพัฒนาดน

ในขณะเดียวกัน อบต. จะมีบทบาทในการประสานงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ด้านการกำหนดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคนและเครือข่ายประชาชนต่างๆ ซึ่งด้วยวิธีการนี้ อบต. จะสามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป

กรอบโครงการ: โครงการที่ 1 การประสานงานระหว่างกระทรวงในพื้นที่: แนวทางแบบผสมผสานเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	ยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานในพื้นที่ในการจัดทำโครงการเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพในภาคสมัครใจตามผู้ไม่หวังดีต่อประชาชนในภาคเกษตรกรรม
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับปรุงโครงการเพื่อการพัฒนาในพื้นที่และขยายเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ไม่หวังดี
1	เพื่อเสริมความสามัคคีในการจัดการและควบคุมประชากรในทางแนวและดำเนินการโครงการพัฒนาในพื้นที่ผ่านทางเครือข่ายความร่วมมือของผู้ไม่หวังดีทั้งด้านเกษตรกรรม ธุรกิจ และการบริหารจัดการ
2	เพื่อเสริมความสามัคคีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการติดตามและประสานงานโครงการพัฒนาที่ดำเนินการโดยกระทรวงและกรมต่างๆ
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1 ความสามัคคีของเจ้าหน้าที่ อบต. ในการกำหนดและดำเนินการโครงการพัฒนาได้รับการพัฒนา 2 โครงการที่มั่นคงของ อบต. เพื่อการพัฒนาจะได้รับพัฒนา 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถติดตามและประสานงานโครงการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 4 มีการประสานงานระหว่างสาขาต่างๆ ได้ดีขึ้น 5 ความสามัคคีของประชาชนในชนบทได้รับการพัฒนา และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ไม่หวังดีขยายออกไป
กิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1 ทบทวนภารกิจที่สำคัญและข้อเสนอแนะ โดย คณะกรรมการพัฒนาเกษตรกรรมและสังคมแห่งชาติและองค์กรที่เข้าร่วมระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (MCA) เกี่ยวกับภาคพัฒนาคน การฝึกอบรม และการพัฒนาโครงการพัฒนาเกษตรกรรม 2 เก็บข้อมูลของโครงการพัฒนาที่กำลังดำเนินการอยู่ในพื้นที่ต่างๆ 3 ดำเนินการโครงการพัฒนาคนในตำบลต่างๆ ของแต่ละจังหวัด 4 วางแผนและดำเนินการผลิตโครงการพัฒนาภายใต้การเขียนผู้ร่วมในตำบลที่ได้รับการคัดเลือกในแต่ละจังหวัด 5 ติดตามและประเมินการดำเนินการโครงการพัฒนาที่ประชาชนโดยนโยบายนการพัฒนาในระดับจังหวัดซึ่งเป็นประเด็นที่สนใจต่อไป

(2) วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อกระตุ้น/เสริมความสามารถในการจัดการและวิชาการของประชาชนและ อบต. ในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาคนของตนเอง ผ่านทางเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้นำท้องถิ่นด้านการเกษตร ธุรกิจ และการจัดการ
- 2) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของจังหวัดในการติดตามและประสานงานโครงการเพื่อการพัฒนาคนที่ดำเนินการโดยกระทรวงและกรมต่างๆ

(3) กิจกรรมโครงการ

- 1) ทบทวนผลการศึกษาที่สำคัญๆ และคำแนะนำโดย สทง. คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และองค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งประเทศญี่ปุ่นในการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาคน การฝึกอบรมและการพัฒนาเพื่อประโยชน์ของเศรษฐกิจชุมชน
- 2) เก็บข้อมูลของโครงการพัฒนาคนที่กำลังดำเนินการอยู่ในพื้นที่ต่างๆ
- 3) สำรวจความต้องการการพัฒนาคนในตำบลต่างๆ ของแต่ละจังหวัด
- 4) วางแผน และดำเนินการสาธิตโครงการพัฒนาคนภายใต้การเรียนรู้ร่วมกัน ในตำบลที่ได้รับการคัดเลือกในแต่ละจังหวัด
- 5) ติดตามและประเมินการดำเนินการโครงการสาธิตเพื่อประโยชน์ต่อนโยบายการพัฒนาคนในระดับประเทศอันจะเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ต่างๆ ต่อไป

(4) กรอบเวลาดำเนินการ: 2546 ถึง 2549

(5) ความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

ในภาคชนบทของไทยในปัจจุบัน กิจกรรมนอกภาคเกษตรก่อให้เกิดรายได้เป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของครัวเรือนยากจน และกำลังทวีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ในชนบทมากขึ้น และนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะช่วยเสริมกิจกรรมนอกภาคเกษตรเหล่านี้ให้มีความยั่งยืนต่อไป

โครงการนี้จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในชนบทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนโดยผ่านทาง การขยายขอบเขตของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน ในขณะเดียวกัน โครงการจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของหัวหน้า อบต. ในการเผยแพร่ข้อมูล การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาคนในพื้นที่ นอกจากนี้ จังหวัดจะสามารถเข้าร่วมในการประสานงานแบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาคนต่อไป

(6) ประเด็นเพื่อพิจารณาในการดำเนินการ

- 1) การมอบหมายให้จังหวัดเป็นผู้ดำเนินโครงการภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานระดับชาติ รวมถึง สศช. เกี่ยวกับการประสานงานระหว่างกรม-กองต่างๆ
- 2) ในฐานะโครงการนำร่อง อาจเลือกดำเนินโครงการในจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีความสามารถ
- 3) จังหวัดควรจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคนที่ดำเนินการภายในพื้นที่จังหวัดและสำรวจความต้องการของตำบลต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือกับตำบลและหมู่บ้าน
- 4) ควรส่งเสริมให้ตำบลต่างๆ เข้าร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาคน เพื่อเป็นการสาธิตการดำเนินการโครงการร่วมกันระหว่าง จังหวัด ตำบล และหมู่บ้านที่เข้าร่วม และตำบลน่าจะเป็นผู้นำในการดำเนินการและติดตามโครงการ
- 5) ควรส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมในโครงการ

โครงการที่ 2 เครือข่ายกลุ่มในระดับจังหวัด

(1) เหตุผล

การพัฒนาคนภายใต้บริบทของเศรษฐกิจชุมชนสามารถแบ่งได้เป็นสองส่วน ได้แก่ ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร แต่อย่างไรก็ดีการพัฒนาคนควรดำเนินการในหลายรูปแบบ วิธีการหนึ่งคือการประชุมของกลุ่มในเครือข่ายภายใต้การมีส่วนร่วมโดยที่สมาชิกจะบอกเล่าเรื่องราวความสำเร็จของตนให้แก่ที่ประชุม ทั้งนี้ปัจจุบันรัฐบาลได้ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนในหลายลักษณะ เช่น กลุ่มชาวนา กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ และกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

กลุ่มประชาชนในชนบทส่วนใหญ่มีความอ่อนแอทางด้านการศึกษา โดยรวม แต่บางกลุ่มก็ประสบความสำเร็จด้วยความรู้และทักษะที่ก้าวหน้า ปัจจุบันจะพบว่าลักษณะของเครือข่ายของกลุ่มในชนบทเหล่านี้มีค่าน้ำหนักจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายเพื่อการจัดการด้านการพัฒนาคน ดังนั้นการจัดตั้งและ/หรือ การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มภายในและภายนอกตำบล โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายกลุ่มระดับจังหวัดจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการถ่ายทอดความรู้และ

กรอบโครงการที่ 2: เครือข่ายกลุ่มในระดับจังหวัด

กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	จัดตั้งกลุ่มของประชาชนชนบทเพื่อเพิ่มความสามัคคีและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
วัตถุประสงค์โครงการ	เพื่อส่งเสริมเครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ในชนบท เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์
ผลลัพธ์คาดว่าจะได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1 เพื่อขยายเครือข่ายในชนบท 2 เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน 3 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนในชนบท
กิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1 จัดเตรียมปัจจัยที่จำเป็นต่างๆ เช่น <ol style="list-style-type: none"> (1) การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชนบทที่มีอยู่ และจัดกลุ่มภายใต้ลักษณะกิจกรรมที่ระดับการพัฒนาแตกต่างกัน (2) วิเคราะห์สภาพปฏิบัติงานโดยรวมของกลุ่มและจัดแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลุ่มก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง (3) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มที่ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ และผู้นำในแต่ละกิจกรรม 2 ประเมินความต้องการด้านฝึกอบรม ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> (1) แยกแยะข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของกลุ่มต่างๆ และผู้นำในกลุ่มต่างๆ (2) จัดทำมาตรการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงความต้องการด้านฝึกอบรมของแต่ละกลุ่ม 3 ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคน ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> (1) การให้บริการสนับสนุนที่จำเป็น ได้แก่ การจัดเตรียมทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์การเรียนการสอน การดูแล และที่ประชุม (2) ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ประสานงาน ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด 4 ติดตามและประเมินผลโครงการ 5 ทบทวนเงื่อนไขปัจจุบันและผลงานของกิจกรรมภายใต้เครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ในชนบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน
ปัจจัยภายนอก	ความช่วยเหลือของข้าราชการจากภายนอกจะส่งเสริมความชำนาญและโอกาสในการฝึกอบรม ภายใต้โครงการนำร่อง

ทักษะจากกลุ่มที่ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จแก่กลุ่มอื่นๆ ซึ่งจะเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวของประสบการณ์ที่เป็นที่สนใจของกลุ่ม โครงการดังกล่าวจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นภายใต้การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การช่วยเหลือระหว่างกันและการระดมความ

คิดเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน

(2) วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาเครือข่ายระหว่างกลุ่มในชนบทเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์

(3) กิจกรรมของโครงการ

- 1) การจัดเตรียมปัจจัยที่จำเป็นต่างๆ เช่น
  - การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชนบทที่มีอยู่ และจัดกลุ่มภายใต้ลักษณะกิจกรรมที่ระดับการพัฒนาแตกต่างกัน
  - วิเคราะห์การปฏิบัติงานโดยรวมของกลุ่มและจัดแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลุ่มก้าวหน้าปานกลาง และล่าช้า
  - เก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มที่ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ และผู้นำในแต่ละกิจกรรม
- 2) ประเมินความต้องการด้านฝึกอบรม ได้แก่
  - เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของกลุ่มต่างๆ และผู้นำแก่กลุ่มต่างๆ
  - จัดทำมาตรการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงความต้องการด้านฝึกอบรมของแต่ละกลุ่ม
- 3) ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคน ได้แก่
  - การให้บริการสนับสนุนที่จำเป็น ได้แก่ การจัดเตรียมทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์การเรียนการสอน การดูงาน และที่ประชุม
  - ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ประสานงาน ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด
- 4) ติดตามและประเมินผลโครงการ
- 5) ทบทวนเงื่อนไขปัจจุบันและผลงานของกิจกรรมภายใต้เครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ในชนบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน

(4) กรอบเวลา เดือนตุลาคม 2547 ถึง เดือนกันยายน 2549

(5) ความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถและทักษะฝีมือของคนในชนบทเพื่อที่จะช่วยเร่งกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้แบบครู-นักเรียนเป็นการเรียนรู้ระหว่างประชาชนด้วยตนเอง ประชาชนในชนบทจะมีโอกาสในการจัดเตรียมแผนและโครงการเพื่อการพัฒนาคนที่ตั้งอยู่บนความต้องการและศักยภาพของตน ซึ่งในที่สุดก็จะช่วยเพิ่มรายได้และเสริมความมั่นคงในชีวิตและชุมชนตรงตามนโยบายรัฐบาล

(6) ประเด็นเพื่อพิจารณาในการดำเนินการ

โครงการจะเน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินการกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคนตรงตามความต้องการและศักยภาพของกลุ่ม หน่วยงานรัฐและองค์การพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและเงินทุน การสนับสนุนให้กลุ่มต่างๆ จัดการกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

โครงการที่ 3 เครือข่ายผู้นำชุมชน : สมาคมระดับชาติ

(1) เหตุผล

การให้การสนับสนุนผู้นำชุมชนถือเป็นหัวใจสำคัญของการกระตุ้นเศรษฐกิจชนบท โดยที่ในอดีตนั้นมีตัวอย่างความสำเร็จมากมายภายใต้การสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนและภาครัฐ แต่ยังคงขาดการวิเคราะห์ถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จอย่างจริงจัง ถึงแม้กรมพัฒนาชุมชนเคยดำเนินการในลักษณะนี้มาบ้างแล้วก็ตาม เพื่อการพัฒนาผู้นำชุมชนนั้น ผู้นำเองต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น เพื่อเป็นการวิเคราะห์ปัญหาที่พบและกลั่นกรองทางออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของตน ซึ่งถือเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการฝึกฝนผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ

ปัจจุบัน ประชาชนในชนบทมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กับหมู่บ้านตำบลใกล้เคียงมากขึ้น โดยเฉพาะกับผู้ที่รู้จักมักคุ้น ดังเช่น ที่เราพบสินค้าที่คล้ายคลึงกันมากมายภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้เอง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผู้นำที่ดีต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหา ทักษะคิดและวิสัยทัศน์ ดังที่เห็นได้จากผลสำเร็จของโครงการเยาวชนของอาเซียน ภายใต้การสนับสนุนของ Ministry of General Affairs แห่งญี่ปุ่น เพราะผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการสามารถสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหา

กรอบโครงการที่ 3: เครือข่ายผู้นำชุมชน : สมาคมระดับชาติ

กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	โครงการจะเน้นการเปิดโอกาสให้คนในชนบทสามารถมีการปฏิสัมพันธ์และระบบในการเข้าถึงประสบการณ์/ความสำเร็จต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ สร้างแรงจูงใจ ความรู้และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อสนับสนุนผู้นำชุมชนในระดับต่างๆ โดยการจัดตั้งสมาคมผู้นำของกลุ่มประชาสังคมทั่วประเทศขึ้นที่ฮาร์ดดิสก์ดังต่อไปนี้ (1) แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาชนบทระหว่างผู้นำในระดับภาค (2) สร้างเครือข่ายของผู้นำชุมชน (3) สะท้อนข้อคิดเห็นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาชนบท (4) จัดการฝึกอบรม (5) แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชาติในอาเซียนและประเทศญี่ปุ่น และ (6) เพิ่มขีดความสามารถของผู้นำชุมชน
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1 มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้นำชุมชนระดับชาติ 2 มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างผู้นำชุมชน 3 มีการพัฒนาขีดความสามารถของผู้นำชุมชนโดยการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4 มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้นำชุมชนในอาเซียนและประเทศญี่ปุ่น 5 มีการสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนแลกเปลี่ยนทัศนคติและประสบการณ์ระดับสากล
กิจกรรม	1 ทบทวนความสำเร็จต่างๆ ของระบบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน 2 จัดตั้งระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับต่างๆ ของผู้นำชุมชนโดยดำเนินการกิจกรรมดังนี้ (1) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การพัฒนาชนบท (2) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้นำที่มีความสามารถ (3) เพื่อจัดทำนโยบายและเกณฑ์การส่งเสริมที่เอื้อต่อการพัฒนาชนบทที่เด่น และรางวัลผู้นำชุมชนดีเด่น (4) เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายผู้นำชุมชน (5) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาชนบทระหว่างผู้นำชุมชนของชาติในอาเซียนและประเทศญี่ปุ่น (6) เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาชนบท (7) เพื่อวางแผนและจัดทำโครงการฝึกอบรมผู้นำชุมชนต่อไป
ปัจจัยภายนอก	หน่วยงานต่างประเทศ ควรให้การสนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้นำชุมชนของชาติในอาเซียนและประเทศญี่ปุ่น อาทิเช่น โครงการศึกษานำร่องเพื่อพัฒนาทักษะความชำนาญต่างๆ

นานกว่า 10 ปี สภาเยาวชนแห่งชาติถือเป็นตัวอย่างที่ดีอีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้นำชุมชนนั้นต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ในการนี้ ต้องมีการกำหนดรูปแบบของการแลกเปลี่ยน-พูดคุยประสบการณ์ และเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันโดยอาศัยการคิดริเริ่มของแต่ละฝ่าย

(2) วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนผู้นำชุมชนในระดับต่างๆ โดยการจัดตั้งสมาคมผู้นำของกลุ่มประชาสังคมทั่วประเทศขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาชนบทระหว่างผู้นำในระดับรากหญ้า
- 2) สร้างเครือข่ายของผู้นำชุมชน
- 3) สะท้อนข้อคิดเห็นไปสู่หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาชนบท
- 4) จัดการฝึกอบรม
- 5) แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชาติในอาเซียนและประเทศญี่ปุ่น และ
- 6) เพิ่มขีดความสามารถของผู้นำชุมชน

(3) กิจกรรมของโครงการ

ลำดับของกิจกรรมภายใต้โครงการนี้ ได้แก่

- 1) ทบทวนความสำเร็จต่างๆ ของระบบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 2) จัดตั้งระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับต่างๆ ของผู้นำชุมชนโดยดำเนินกิจกรรมดังนี้
  - รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การพัฒนาชนบท
  - แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้นำที่มีความสามารถ
  - จัดทำนโยบายและเกณฑ์การแข่งขันเพื่อรางวัลการพัฒนาชนบทดีเด่นและรางวัลผู้นำชุมชนดีเด่น
  - สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายผู้นำชุมชน
  - แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาชนบทระหว่างผู้นำชุมชนของชาติในอาเซียนและประเทศญี่ปุ่น
  - ให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาชนบท
  - วางแผนและจัดทำโครงการฝึกอบรมผู้นำชุมชนต่อไป

(4) งบประมาณ ปี 2546-2549

(5) ความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

โครงการสามารถให้โอกาสแก่ผู้นำในหลายระดับ ผู้นำเยาวชน ผู้นำสตรี และผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ ผู้ที่มีศักยภาพการเป็นผู้นำและผู้นำเยาวชนสามารถเติบโตขึ้นเป็นผู้นำที่แท้จริงได้ในอนาคต

(6) ประเด็นการพิจารณาเพื่อการดำเนินการ

ระบบต่างๆ ควรได้รับการเชื่อมโยงกับกิจกรรมของกลุ่มชาวบ้านที่กำลังดำเนินการอยู่ เพราะสามารถเป็นช่องทางเพื่อการประสานงานและความช่วยเหลือทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่อไป

โครงการที่ 4 ความร่วมมือระหว่างตำบล

(1) เหตุผล

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. และเทศบาล ควรทำหน้าที่บริหารจัดการให้มากขึ้นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลภายใต้โครงการกระจายอำนาจ แต่ อบต. หลายแห่งก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะข้อจำกัดด้านความสามารถในการจัดการและขาดงบประมาณ ซึ่งถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องยกระดับความสามารถขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบเพื่อให้บริการที่ดีแก่ประชาชน

ความร่วมมือระหว่างตำบลจะเป็นหนทางหนึ่งในการเอาชนะข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความสามารถของคนในพื้นที่ โครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนภายใต้ความคิดริเริ่มของ อบต. จะเป็นการให้การฝึกอบรมที่ตรงกับความต้องการของคนในชนบทและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่ อบต. นอกจากนี้การดำเนินโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนจะเป็นการช่วยเพิ่มทุนประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ อบต. เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการวางแผน จัดทำ และประเมินโครงการต่อไป

ผลจากการสำรวจในพื้นที่โดย สศช. และใจกล้าในเดือนพฤษภาคม 2545 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ต้องการที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์จริงทางด้านการตลาด การออกแบบ และบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์จากนักรูทิกที่มีความชำนาญ ทางออกที่ดีในเรื่องนี้ ได้แก่ การมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นประสานการจัดโครงการฝึกอบรมกับนักรูทิกตามความต้องการของประชาชนในชนบท ซึ่งอาจดำเนินโครงการร่วมกับเทศบาลและอบต. ที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อการประหยัดและลดทุนในการจัดการและเปิดโอกาสให้

กรอบโครงการที่ 4: ความร่วมมือระหว่างตำบล

กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	ยกระดับความสามารถของ อบต. เพื่อให้เข้าให้บริการที่ดีแก่ประชาชนซึ่งมีส่วนช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถของชาวชนบท
วัตถุประสงค์ของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อดำเนินโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาภายใต้ความร่วมมือระหว่าง อบต. เพื่อ (1) เพิ่มขีดความสามารถของชาวชนบทตามความต้องการ เช่น ทักษะทางธุรกิจ (2) เพิ่มขีดความสามารถของหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อรับมือกับงานด้านบริหารจัดการ 2. การดำเนินโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนจะมีส่วนผลักดันให้ อบต. มีความสามารถในการวางแผนและดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาคนโดยการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่จากตำบลอื่น 3. การเรียนรู้จากโครงการจะมีส่วนขยายโครงการสู่พื้นที่อื่นๆ เพื่อการจัดตั้งเป็นสถาบันต่อไป
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวชนบทจะได้รับภาคีอบรมตามความต้องการมากขึ้น 2. หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ อบต. จะได้รับการฝึกอบรมเพื่องานบริหารจัดการ 3. หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ อบต. จะได้รับการฝึกอบรมเพื่อที่จะในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาคน 4. หน่วยงานที่ดีได้รับจากโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคน จะช่วยให้สามารถขยายโครงการสู่พื้นที่อื่น
กิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งกองทุนร่วมเพื่อการพัฒนาคน 2. จัดทำโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการประเมินความต้องการของท้องถิ่น 3. ดำเนินโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนในชนบท 4. ดำเนินโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนเพื่อหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ อบต. 5. ทบทวนผลของโครงการพัฒนาคนภายหลังโครงการ
ปัจจัยสนับสนุน	ความช่วยเหลือทางวิชาการจะเป็นการส่งมอบจำนวนมากและเพิ่มโอกาสในการฝึกอบรม

ประชาชนเข้าร่วมโครงการได้มากขึ้น โดยที่รัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถใช้งบประมาณสนับสนุนโครงการได้

โครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนยังสามารถพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาชนบท การเก็บภาษี และการเก็บขยะ โดยการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่มีความชำนาญเฉพาะด้านให้การฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง และควรมีการประเมินโครงการเพื่อศึกษาปฏิกิริยาตอบกลับและศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายโครงการไปยังพื้นที่อื่นๆ โครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนควรดำเนินการภายใต้แนวคิดในการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาคนในเขตชนบทโดย

- จากโครงการระดับประเทศสู่ระดับพื้นที่
- จากโครงการที่กำหนดจากหน่วยงานสู่โครงการที่กำหนดตามความต้องการของท้องถิ่น
- จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

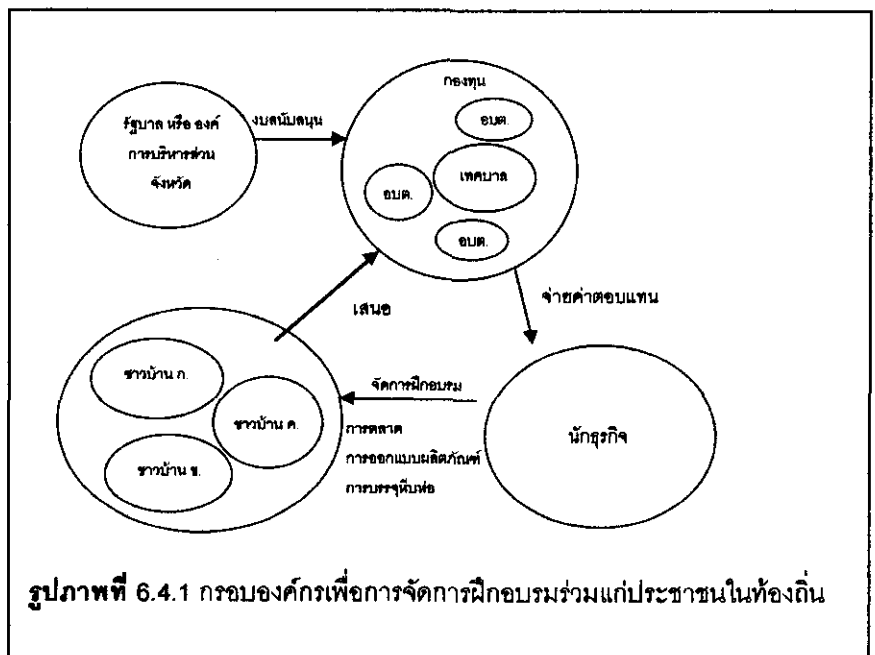
(2) วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อดำเนินโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนภายใต้ความร่วมมือระหว่าง อบต. เพื่อ
  - เพิ่มขีดความสามารถของชาวชนบทตามความต้องการ เช่น ทักษะทางธุรกิจ
  - เพิ่มขีดความสามารถของหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อรับผิดชอบงานด้านบริหารจัดการ
- 2) การดำเนินโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนจะมีผลผลักดันให้ อบต. มีความสามารถในการวางแผนและดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาคนโดยการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่จากตำบลอื่น
- 3) การเรียนรู้จากโครงการจะมีส่วนช่วยขยายโครงการสู่พื้นที่อื่นๆ หรือเพื่อการจัดตั้งเป็นสถาบันต่อไป

(3) กิจกรรมภายใต้โครงการ

โครงการจะประกอบด้วยภารกิจฝึกอบรมร่วมแก่ประชาชน และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ภายใต้ลำดับต่อไปนี้

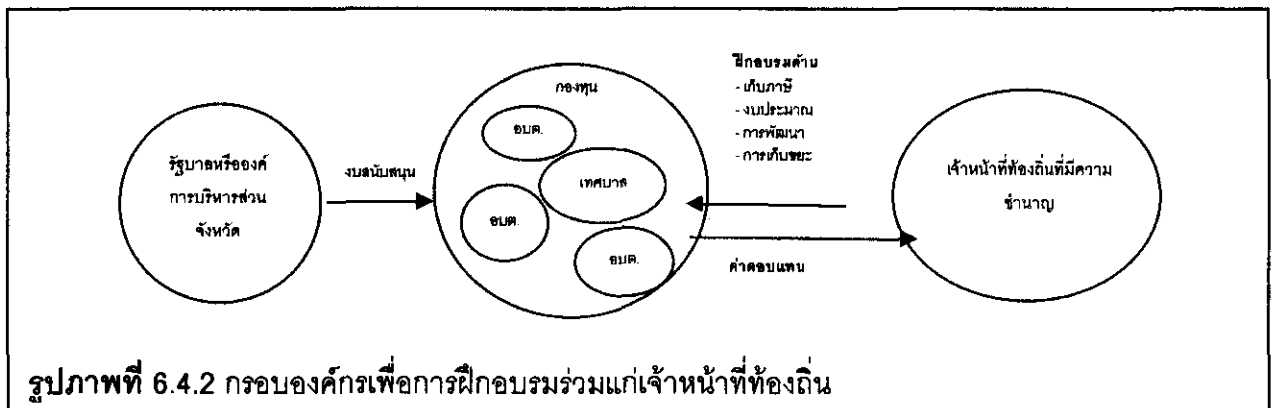
- 1) สำนักงานผู้ว่าราชการจังหวัดควรริเริ่มการจัดตั้งกองทุนร่วมเพื่อการพัฒนาคน(กองทุน)ระหว่างเทศบาลและ อบต. โกลด์เคียง
- 2) ควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยมีผู้แทนจาก อบต.

รูปภาพที่ 6.4.1 กรอบองค์กรเพื่อการจัดการฝึกอบรมร่วมแก่ประชาชนในท้องถิ่น

และเทศบาลใกล้เคียงเข้าร่วมเป็นสมาชิกกรรมการบริหารกองทุน (สมาชิก)

- 3) สมาชิกควรให้การสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินการ เช่น ร้อยละ 1 จากงบประมาณประจำปีที่ได้รับแก้
กองทุน
- 4) สมาชิกควรเสนอให้คณะกรรมการจัดทำโครงการฝึกอบรมหรือการสัมมนาภายใต้หัวข้อเฉพาะ เช่น ด้าน
การตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือการเก็บภาษี โดยคณะกรรมการต้องตัดสินใจเลือกหัวข้อการฝึก
อบรมเพื่อดำเนินการต่อไป
- 5) คณะกรรมการควรติดต่อกับนักธุรกิจหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านที่ต้องการหรือ
แม้แต่การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากจังหวัดอื่น
- 6) เมื่อการสัมมนาสิ้นสุด กองทุนต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมการบรรยาย
- 7) ควรมีการของบประมาณสนับสนุนจากจังหวัดหรือรัฐบาล
- 8) สำนักงานผู้ว่าราชการจังหวัดควรประเมินผลโครงการร่วมเพื่อการพัฒนาคนเพื่อกำหนดเป็นหลักสูตร
สำหรับพัฒนาหรือขยายสู่พื้นที่อื่นต่อไป รวมถึงสะท้อนกลับสู่กระบวนการกำหนดนโยบายระดับชาติ
เพื่อพัฒนาบุคลากรและการจัดการส่วนท้องถิ่น

(4) ระยะเวลาดำเนินการ: ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึงเดือนกันยายน 2549

(5) ความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

โครงการร่วมเพื่อพัฒนาคนจะเป็นการปูพื้นฐานการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกทางด้าน การเก็บขยะ และการก่อสร้างถนน นอกจากนี้ โครงการนำร่องลักษณะนี้จะเป็นการเพิ่มโอกาส/กิจกรรมในการหา รายได้จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และจะเป็นการช่วยพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ใน การรองรับการกระจายอำนาจ และการประเมินผลโครงการจะเป็นหนทางต่อการขยายพื้นที่การดำเนินการ ต่อไป

(6) ประเด็นที่ต้องพิจารณาเพื่อการดำเนินการ

ประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่

- 1) ความไม่เท่าเทียมกันของสมาชิก ผู้ที่มีฐานะดีกว่าต้องให้การสนับสนุนในสัดส่วนที่มากกว่า
- 2) การขาดแคลนเงินทุนเพื่อการจัดสัมมนา

เพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียม สมาชิกควรกำหนดเขตแดนการให้ความช่วยเหลือ ส่วนทางด้าน การขาดแคลนเงินทุน รัฐบาลอาจสามารถเพิ่มหรือลดงบประมาณสนับสนุนขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินของสมาชิกโครงการ

โครงการที่ 5 ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย - จังหวัด

(1) เหตุผล

ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ล้วนต้องการคำแนะนำทางวิชาการเพื่อแก้ปัญหาของตน ในขณะที่มหาวิทยาลัยถือเป็นแหล่งความรู้และศูนย์รวมของคณาจารย์ที่มีความรู้และทักษะความเชี่ยวชาญ ตลอดจน นักศึกษาวัยหนุ่มสาวที่ถือเป็นแหล่งคนที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่ง

ปัจจุบัน จะพบว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่ขาดช่องทางในการติดต่อกับมหาวิทยาลัย แต่บางแห่งก็โชคดีได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่ในการขยายวิทยาเขตของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการสร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านและมหาวิทยาลัย โดยการดำเนินโครงการหนึ่งนักศึกษา หนึ่งหมู่บ้าน โดยการสนับสนุนให้นักศึกษา 1 คน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเพื่อช่วยชาวบ้านในการวางแผนพัฒนาและได้รับหน่วยกิตในการศึกษาของตน แต่จำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมก็ยังมีจำกัด ดังนั้นจึงควรแสวงหาหนทางอื่นในการเชื่อมระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย

โครงการดังกล่าวนี้ควรจัดตั้งระบบที่เชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านกับมหาวิทยาลัย โดยที่มหาวิทยาลัยสามารถให้การสนับสนุนหมู่บ้านได้อย่างเป็นระบบภายใต้นโยบายและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง และชาวบ้านมีโอกาสที่จะติดต่อกับมหาวิทยาลัยเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งมหาวิทยาลัยก็สามารถสร้างคุณประโยชน์ทั้งแก่หมู่บ้านรวมถึงคุณประโยชน์

ทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอีกมากมาย อาจารย์และนักศึกษาก็มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจความก้าวหน้าและปัญหาที่แท้จริงในชนบท ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และคิดร่วมกัน และนักศึกษารุ่นใหม่ก็

กรอบโครงการที่ 5: ความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัย-จังหวัด

กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	โครงการดังกล่าวจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนในชนบทในการติดต่อกับโลกภายนอกและสถาบันการศึกษา ซึ่งจะประโยชน์ต่อพัฒนาหมู่บ้านและผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ ในการสร้างแรงจูงใจ พัฒนาความรู้และวิสัยทัศน์ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป
วัตถุประสงค์โครงการ	เพื่อพัฒนาระบบที่มหาวิทยาลัยสามารถเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชนบทเพื่อการวิจัยและการศึกษา เช่น (1) ให้คำแนะนำทางวิชาการและความรู้ที่จำเป็นแก่คนในชนบท (2) ให้โอกาสแก่ชนบทในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนผู้ขาดศักยภาพกับอนาคตอย่างสร้างสรรค์โดยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาสติปัญญา (3) สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อการพัฒนาสติปัญญา (4) สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยในการศึกษาและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน
ประโยชน์ที่จะได้รับ	1 เกิดความร่วมมือระหว่างจังหวัดและมหาวิทยาลัย 2 ประชาชนมีช่องทางในการรับคำแนะนำทางวิชาการในการแก้ปัญหาท้องถิ่น 3 ประชาชนมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในพื้นที่ของตน 4 อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมีโอกาสในการศึกษาการพัฒนาชนบท
กิจกรรม	1 ทบทวนโครงการความร่วมมือที่มิใช่ระหว่างมหาวิทยาลัยกับประชาชน 2 จัดตั้งโครงการนำร่องความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย - จังหวัด 3 มหาวิทยาลัยและจังหวัดเสนอโครงการความร่วมมือต่างๆ เช่น (1) หลักสูตรให้นักศึกษาศึกษาภาคีและศึกษาในพื้นที่ชนบทกับประชาชน (2) วิทยาลัยชุมชนเพื่อประชาชนและการฝึกอบรมเพื่อประชาชน (3) โครงการนำร่องในพื้นที่เฉพาะ 4 สนับสนุนทางการเงินแก่โครงการ 5 ติดตามและประเมินผลโครงการในการจัดลำดับต่อไป
ความช่วยเหลือจากภายนอก	การให้การสนับสนุนทางการเงินและวิชาการ เช่น การให้การสนับสนุนความเชี่ยวชาญต่างๆ ในโครงการศึกษานำร่อง

จะมีโอกาสในการศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป

ในทางตรงข้าม ประชาชนสามารถได้รับคำแนะนำทางด้านวิชาการ ความรู้และทักษะที่จำเป็น ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมคิดร่วมทำกับผู้มีการศึกษา นอกจากนี้ การที่เด็กและเยาวชนมีโอกาสได้ติดต่อกับทางมหาวิทยาลัย ก็จะได้รับประสบการณ์และแรงกระตุ้นในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

(2) วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบที่มหาวิทยาลัยสามารถเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชนบทเพื่อการวิจัยและการศึกษา
เช่น

- 1) ให้คำแนะนำทางวิชาการและความรู้ที่จำเป็นแก่คนในชนบท
- 2) ให้โอกาสแก่ชาวชนบทในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนรู้จักคิดเกี่ยวกับอนาคตอย่างสร้างสรรค์โดยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาสติปัญญา
- 3) สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาสติปัญญา
- 4) สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยในการศึกษาและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน

(3) กิจกรรมโครงการ

ลำดับกิจกรรมภายใต้โครงการนี้ ได้แก่

- 1) มีการทบทวนโครงการต่างๆ ที่ดำเนินโดยแต่ละมหาวิทยาลัย
- 2) มีการกำหนดระบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับจังหวัดเพื่อสร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชนบทกับมหาวิทยาลัย/วิทยาลัยต่างๆ ระบบดังกล่าวจะเป็นการสร้างจุดเชื่อมโยงทางวิชาการระหว่างจังหวัดกับมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถกำหนดโครงการที่ตอบสนองของความต้องการของประชาชนและมหาวิทยาลัย
- 3) ควรดำเนินโครงการต่อไปนี้
  - โครงการหนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งนักศึกษา
พัฒนาหลักสูตรที่มีหน่วยกิตแก่นักศึกษาในการอาศัยในหมู่บ้านเป็นเวลา 1 ปี เพื่อเขียนวิทยานิพนธ์ โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำงานและแลกเปลี่ยนความรู้กับชาวบ้าน
  - โครงการวิทยาลัยชุมชนเพื่อชาวชนบท : เป็นรูปแบบโครงการฝึกอบรมโดยมหาวิทยาลัย
  - โครงการนำร่องในพื้นที่เฉพาะ เสนอโดยจังหวัด/มหาวิทยาลัย
- 4) หน่วยงานเจ้าของโครงการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่มหาวิทยาลัย/จังหวัด
- 5) หน่วยงานเจ้าของโครงการควรติดตามและประเมินผลโครงการต่างๆ เพื่อประเมินประสิทธิผลของงาน

และจัดลำดับเพื่อให้รางวัลแก่มหาวิทยาลัยที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชนบทดีเด่น

6) ควรมีการดำเนินโครงการนำร่องก่อนการปฏิบัติงานจริง

(4) ระยะเวลาในการดำเนินการ: 2546-2548

(5) ความสัมพันธ์กับสภาพสังคม-เศรษฐกิจปัจจุบัน

โครงการดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวชนบทศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น และยังถือเป็นการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนคิดถึงอนาคตอย่างสร้างสรรค์ด้วยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาสติปัญญา และเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชาวชนบทในการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาระดับสติปัญญาเพื่อการคิดและใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ และโครงการนี้ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลต่อไป

โครงการยังเป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษา/คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทและการพัฒนาที่สมดุลต่อไป

(6) ประเด็นที่ควรพิจารณาเพื่อการดำเนินการ

มหาวิทยาลัยควรมีอิสระในการคิดโครงการอย่างสร้างสรรค์

โครงการที่ 6 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

(1) เหตุผล

ธุรกิจชุมชนยังมีศักยภาพในการเติบโตต่อไปในอนาคตโดย 1) เพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรโดยการแปรรูปเพื่อเพิ่มรายได้ 2) สร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเพื่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของชาวชนบท ท้องถิ่นชนบทนั้นมีโอกาสในการพัฒนามูลค่าเพิ่มของสินค้าโดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนจุดเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจและท่องเที่ยวเพราะพื้นที่

ชนบทนั้นอุดมไปด้วยทรัพยากรมากมายตลอดจนมรดกทางประเพณีและวัฒนธรรม

อย่างไรก็ดี ต่างประสบอุปสรรคในการประกอบธุรกิจชุมชน อาทิเช่น 1) ปัญหาทางการตลาด 2) การขาดความรู้และทักษะในการประกอบธุรกิจ 3) การขาดเงินทุน และ 4) การขาดความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ปัญหาทางการตลาดถึงเป็นปัญหาหนักอกเพราะชาวบ้านขายสินค้าได้ไม่มากนักเพราะปัญหาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ล้มตลาด และปัญหาเหล่านี้มีใช่เพียงปัญหาการออกแบบและปัญหาการ

ขาดทักษะทางการตลาดเท่านั้น ตลาดของสินค้าที่คล้ายคลึงกันนั้นมีน้อย และการแข่งขันในตลาดที่มีขนาดเล็กทำให้การขายสินค้าทำได้ลำบาก นอกจากนี้ ภายใต้การค้าไร้พรมแดน สินค้าจากชนบทต้องแข่งขันกับ

กรอบโครงการที่ 6 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	เพื่อพัฒนาและปรับปรุงทักษะทางการตลาดและการจัดการของธุรกิจชุมชนโดยการสนับสนุนผู้นำธุรกิจชุมชนเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น
วัตถุประสงค์โครงการ	เพื่อพัฒนาและปรับปรุงทักษะทางการตลาดและการจัดการของธุรกิจชุมชนโดย การดำเนินการภายใต้โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในการระดับชาวบ้าน ก้าวข้ามแผนกธุรกิจ พัฒนาการบริหาร (1) ธุรกิจ การตลาด และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (2) การพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการเพื่อการพัฒนาระดับจังหวัด
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1 สร้างอุตสาหกรรมเพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชนระดับจังหวัด 2 พัฒนาผู้นำทางธุรกิจชุมชนในพื้นที่โครงการนำร่อง 3 พัฒนาศักยภาพผู้นำโครงการนำร่อง
กิจกรรม	1 ทบทวนและประเมินธุรกิจชุมชนและความต้องการด้านการพัฒนา 2 พัฒนาอุตสาหกรรมระดับจังหวัดเพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน 3 ดำเนินโครงการนำร่องเพื่อสนับสนุนผู้นำธุรกิจชุมชนโดยการสนับสนุนจากกิจกรรมดังต่อไปนี้ (1) การจัดหาเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาธุรกิจ (2) การให้คำแนะนำในการประกอบธุรกิจ (3) การจัดโครงการพัฒนา เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์เพื่อการพัฒนาศูนย์สายชุมชนส่วนเมืองต่อไป (4) การสร้างเครือข่ายข้อมูลเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการในพื้นที่ (5) การพัฒนาโครงการนิคมรมทางด้านการจัดการและการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ (6) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อตอบสนองความต้องการในพื้นที่ โดยเฉพาะการศึกษากรณีตัวอย่างธุรกิจชุมชน (7) การยกระดับขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในภายใต้คำแนะนำเกี่ยวกับกาประกอบธุรกิจชุมชน 4 ติดตามและทบทวนผลการดำเนินการโครงการนำร่อง 5 ตรวจสอบผลของโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาโครงการธุรกิจชุมชน และขยายผลสู่พื้นที่อื่นต่อไป
การสนับสนุนจากภายนอก	ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทักษะความชำนาญต่างๆ โดยรวบรวมจากแหล่งศึกษาโครงการนำร่อง

สินค้าราคาถูกมากมาจากจีน ปัญหาดังกล่าวสะท้อนความรุนแรงของช่องว่างของความเจริญระหว่างกรุงเทพฯและเขตชนบท เพราะธุรกิจในเมืองใหญ่สามารถหาข้อมูลทั้งทางด้านวิชาการและการจัดการเพื่อพัฒนาธุรกิจของตน ในขณะที่ธุรกิจชุมชนขาดโอกาสเหล่านี้

เพื่อแก้ปัญหาด้านการตลาด ชุมชนควรพัฒนาคุณภาพสินค้าของตนสู่ระดับที่สูงขึ้นเพื่อขายในตลาดระดับภูมิภาค ประเทศและตลาดโลกต่อไป โดยการพัฒนาให้สินค้าของชุมชนเกิดความแตกต่างจากสินค้าในตลาดด้วยการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่ถือเป็นจุดแข็งของชุมชนชนบทไทย ธุรกิจชุมชนควรมีการพัฒนายุทธศาสตร์โดยการใช้สูตรพิเศษในการผลิตสินค้า อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมในการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด

ในการนี้ ควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผู้นำธุรกิจชุมชนโดยเฉพาะทักษะทางด้าน (1) การวางแผนกลยุทธ์ (2) การกระตุ้นความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ (3) ทักษะในการบริหารธุรกิจ และ (4) การใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการแข่งขันในตลาด ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงในตลาด ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาทักษะให้ผู้นำธุรกิจชุมชนสามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อการขยายสินค้าอย่างต่อเนื่องต่อไป ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้อาจหาได้จากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งนี้ก็เพื่อการสนับสนุนให้ผู้นำธุรกิจชุมชนสามารถสร้างความแตกต่างในสินค้าของตนได้ในที่สุด

ธุรกิจชุมชนไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นกิจกรรมทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ธุรกิจชุมชนนั้นแตกต่างจากธุรกิจ SME พื้นฐานของธุรกิจชุมชนค่อนข้างเปราะบาง ซึ่งยังต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการอยู่รอดต่อไป

(2) วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาและปรับปรุงทักษะด้านการจัดการและการตลาดของธุรกิจชุมชน โดย

- การดำเนินการภายใต้โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในการกระตุ้นชาวบ้าน การวางแผนกลยุทธ์ ทักษะการบริหารธุรกิจ การตลาดและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล
- การพัฒนายุทธศาสตร์และโครงการเพื่อการพัฒนาคนระดับจังหวัด

(3) กิจกรรมของโครงการ

- 1) ประเมินความสำเร็จของธุรกิจชุมชนและความต้องการด้านการพัฒนาคน
- 2) พัฒนายุทธศาสตร์ระดับจังหวัดเพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน
- 3) ดำเนินโครงการนำร่องโดยผู้เชี่ยวชาญ (ด้านการจัดการและการตลาด) ในการพัฒนาแบบจำลองของธุรกิจชุมชน

4) เสนอผลโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเป็นโครงการพัฒนารุรกิจชุมชนและขยายผลสู่พื้นที่อื่นต่อไป

โครงการนำร่อง

โครงการนำร่องมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนผู้นำธุรกิจชุมชนในการกระตุ้นความร่วมมือจากชาวบ้าน การพัฒนาทักษะทางการวางแผนกลยุทธ์ การจัดการธุรกิจ การตลาด และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการตอบสนองตลาด

โครงการนำร่องควรประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1) การจัดหาเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำเพื่อพัฒนารุรกิจ
- 2) การให้คำแนะนำในการประกอบธุรกิจ
- 3) การจัดโครงการพัฒนาคนเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือต่อไป
- 4) การสร้างเครือข่ายข้อมูลเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนธุรกิจชุมชนในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและความรู้ในการพัฒนามูลค่าเพิ่มของสินค้า
- 5) การพัฒนาโครงการฝึกอบรมทางการจัดการและการบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้บริโภค
- 6) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการในพื้นที่ โดยเฉพาะการศึกษากรณีตัวอย่างของธุรกิจชุมชน
- 7) ควรยกระดับขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจชุมชน

(4) กรอบเวลาดำเนินการ: 2546-2548

(5) ความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

การพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือและความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่นถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงควรมีการปรึกษาร่วมกับคนในท้องถิ่นตลอดเวลากการพัฒนาธุรกิจชุมชนจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้งระบบตลอดจนการยกระดับคุณภาพชีวิตและรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น

- 1) การพัฒนาที่ยั่งยืนในรูปของความมั่นคงทางสังคม ความสามารถที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนวิถีชีวิตที่ดีขึ้น
- 2) การพัฒนาเริ่มต้นจากท้องถิ่น
- 3) เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) เกิดการพัฒนากิจกรรมเพื่อคนสูงอายุและสตรี
- 5) สนับสนุนให้คนหนุ่ม-สาวรักบ้านเกิด

6) เกิดจุดเชื่อมโยงระหว่างเมือง-ชนบท

(6) ประเด็นเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ธุรกิจชุมชนนั้นจะแตกต่างจากธุรกิจ SME โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างทางด้าน

- 1) ความสัมพันธ์ในกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ
- 2) ไม่ใช้งานเต็มเวลา ไม่คำนึงถึงเฉพาะการเพิ่มยอดขายและกำไร และไม่มีโรงงาน
- 3) ริเริ่มจากท้องถิ่น ภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาชุมชน
- 4) มีขนาดเล็กและเป็นงานฝีมือ (ไม่มีมาตรฐานแน่ชัด) งานตามฤดูกาลและใช้ทรัพยากรจากท้องถิ่น
- 5) ขาดความสัมพันธ์กับตลาดในเขตเมืองหรือต่างประเทศ/ตั้งอยู่ในท้องถิ่นห่างไกล
- 6) ขาดข้อมูลและการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 7) ขาดเงินทุน/อำนาจต่อรองกับยี่ปั้ว/ชาปั้ว/ไม่มีการจัดลำดับเครดิต (ขาดการทำบัญชี/เก็บข้อมูลทางการเงิน)

โครงการที่ 7 การพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : การพัฒนาผู้นำในอนาคต

(1) เหตุผล

ประเทศไทยมีสถาบันอาชีวศึกษาทั้งสิ้น 413 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิค 116 แห่ง วิทยาลัยการอาชีพ 46 แห่ง วิทยาลัยเกษตรกรรม 48 แห่ง และวิทยาลัยอุตสาหกรรมและชุมชน 203 แห่ง มีจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้นกว่า 600,000 คนที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2544 เป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 30 ของนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยม ภารกิจหลักของสถาบันอาชีวศึกษาเหล่านี้ คือการสนองตอบต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการขยายตัวทางเศรษฐกิจตามนโยบายการพัฒนาคนและแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผ่านทางระบบการศึกษาและหลักสูตรฝึกการอาชีพ สถาบันการศึกษาเหล่านี้จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมถึงระดับปริญญาตรีตามความต้องการของนักศึกษา

สถาบันอาชีวศึกษาเหล่านี้กำหนดหลักสูตรใหม่เพื่อตอบสนองนโยบายและตลาดแรงงาน หลักสูตรเหล่านี้ ได้แก่

- (1) หลักสูตรอาชีวศึกษาพิเศษเพื่อเกษตรกรรมรุ่นใหม่
- (2) วิทยาลัยอุตสาหกรรมและชุมชนศึกษาเพื่อธุรกิจชุมชนที่มีศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจชนบท นอกจากนี้ สถาบันการอาชีวศึกษาควรจัดโครงการเพื่อการพัฒนา

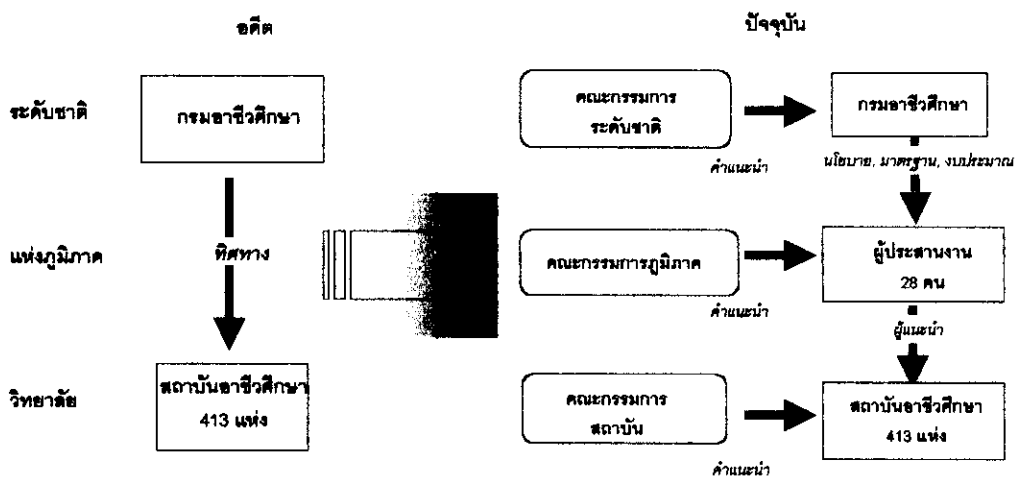
กรอบโครงการที่ 7 การพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: การพัฒนาผู้นำในอนาคต	
กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	สถาบันอาชีวศึกษาต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นในการพัฒนาผู้นำ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
วัตถุประสงค์โครงการ	โครงการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันอาชีวศึกษาในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรภายใต้กรอบการกระจายอำนาจเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของท้องถิ่น
	<ol style="list-style-type: none"> (1) การพัฒนาขีดความสามารถในฐานะผู้นำภูมิภาคของสถาบันอาชีวศึกษา (2) การเขียนคู่มือตอบสนองต่อความต้องการท้องถิ่น (3) การพัฒนาผู้นำเพื่อเศรษฐกิจชุมชน
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1 ขีดความสามารถของสถาบันอาชีวศึกษาได้รับการพัฒนาผ่านโครงการนำร่อง 2 เกิดการพัฒนาผู้นำในอนาคต 3 มีการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการท้องถิ่น
กิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1 ขั้นตอนเตรียมการ <ol style="list-style-type: none"> (1) จัดตั้งหน่วยจัดการโครงการ (2) ทบทวนระบบที่มีอยู่ (3) ศึกษาการเตรียมการ 2 ขั้นตอนการปฐมนิเทศ <ol style="list-style-type: none"> (1) การกำหนดพื้นที่เพื่อดำเนินโครงการนำร่อง (2) ทบทวนความต้องการของนักศึกษาและพื้นที่ชนบท (3) ทบทวนสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อวิเคราะห์หรือจำกัดและชี้แจงความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถ 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน <ol style="list-style-type: none"> (1) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่หลัก (ผู้ประสานงานระดับภูมิภาค) ในประเทศญี่ปุ่นเพื่อศึกษาประสบการณ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในประเทศไทย (2) ศึกษาอุตสาหกรรมที่เป็นไปได้รวมถึงแผนปฏิบัติการและโครงการในการติดตั้งระบบ (3) กำหนดแผนเพื่อปรับปรุงโครงการเพื่อประโยชน์ของนักศึกษา 4 ขั้นตอนโครงการนำร่อง <ol style="list-style-type: none"> (1) ดำเนินโครงการนำร่องภายใต้ระบบที่กำหนด (2) ทบทวนและวิเคราะห์ผลของโครงการนำร่อง 5 ขั้นตอนการพัฒนาอุตสาหกรรม <ol style="list-style-type: none"> (1) ปรับปรุงอุตสาหกรรม ระบบและโครงการที่สามารถปฏิบัติได้ในประเทศไทย
ปัจจัยภายนอก	ควรมีการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นในระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการนำร่อง

ชนบท ได้แก่ “โครงการหนึ่งวิทยาลัยเพื่อ 20 หมู่บ้าน” ภายใต้โครงการนี้วิทยาลัยหนึ่งแห่งจะรับผิดชอบต่อการให้การสนับสนุน 20 หมู่บ้าน

สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่อยู่ภายใต้นโยบายการศึกษา กรมอาชีวศึกษา แต่ก็ยังอยู่ในระหว่างการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงาน (ดังแสดงในแผนภาพ 6.7.1) ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2545 ภายใต้ระบบใหม่นี้ สถาบันอาชีวศึกษาแต่ละแห่งและผู้ประสานงานแต่ละคนจะมีความรับผิดชอบมากขึ้นต่อการจัดการสถาบัน โดยเฉพาะการตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น ปัจจุบัน กรมอาชีวศึกษาอยู่ในระหว่างการฝึกอบรมผู้ประสานงานระดับภาคเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องต่อภารกิจและบทบาทของตน แต่ก็ยังมีปัญหาในการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ประสานงานแต่ละคนในการปฏิบัติตามภารกิจของตน

นักศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักเรียนใหม่ผู้ที่จะสืบทอดงานจากครัวเรือนเกษตรกร และนักศึกษาเหล่านี้มีโอกาสที่จะกลับไปยังบ้านเกิดของตน การปรับเปลี่ยนระบบการจัดการหลักสูตรจะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้สถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาผู้นำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดังนั้น จึงควรมีการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและความชำนาญต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรและดำเนินโครงการวิจัย เพื่อที่จะเปิดโอกาสในการศึกษาประสบการณ์จากประเทศญี่ปุ่นต่อไป

*ข้อมูล 50 ของคณะกรรมการความจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

รูปภาพที่ 6.7.1 การปรับเปลี่ยนการดำเนินการของสถาบันอาชีวศึกษา ผ่านระบบการกระจายอำนาจเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

(2) วัตถุประสงค์

โครงการนี้มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการ สถาบันอาชีวศึกษาสู่ระบบการกระจายอำนาจ เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

- 1) เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในฐานะผู้นำภูมิภาคของสถาบันอาชีวศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
- 3) เพื่อพัฒนาผู้นำในอนาคตของเศรษฐกิจชุมชน
- 4) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

(3) กิจกรรมโครงการ

1) ขั้นตอนการเตรียมการ

- จัดตั้งหน่วยจัดการโครงการ
- ทบทวนระบบปัจจุบัน
- ดำเนินการศึกษาเพื่อการเตรียมการ

2) ขั้นตอนการบ่งชี้

- บ่งชี้พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการนำร่อง
- ทบทวนความต้องการของนักศึกษาและพื้นที่ชนบท
- ทบทวนสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อวิเคราะห์ข้อจำกัดและชี้ความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถ
- ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่หลัก (ผู้ประสานงานระดับภูมิภาค) ในประเทศญี่ปุ่นเพื่อศึกษาประสบการณ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในประเทศไทย
- ศึกษายุทธศาสตร์ที่เป็นไปได้ รวมถึงแผนปฏิบัติการและโครงการในการติดตั้งระบบ
- กำหนดแผนเพื่อปรับปรุงโครงการเพื่อประโยชน์ของนักศึกษา

3) ขั้นตอนโครงการนำร่อง

- ดำเนินโครงการนำร่องภายใต้ระบบที่กำหนด
- ทบทวนและวิเคราะห์ผลของโครงการนำร่อง

4) ขั้นตอนการพัฒนายุทธศาสตร์

- ปรับยุทธศาสตร์ ระบบ และโครงการที่สามารถปฏิบัติได้ในประเทศไทย

นอกจากนี้ ควรมีการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นในระหว่างการดำเนินโครงการนำร่อง

(4) ระยะเวลา: เดือนตุลาคม 2546 – เดือนกันยายน 2548

(5) ความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

โครงการนี้จะเป็นการให้ความรู้และปรัชญาการพัฒนาชนบทแก่คนรุ่นใหม่ผู้ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นผู้นำเศรษฐกิจชุมชนได้ในอนาคต และโครงการนี้ถือเป็นตัวอย่างของการพัฒนาภายใต้กรอบการกระจายอำนาจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

(6) ประเด็นเพื่อพิจารณาดำเนินการ

วิทยาลัยแต่ละแห่งควรมีอิสระในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาโครงการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

โครงการที่ 8 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการพึ่งตนเอง

(1) เหตุผล

คนถือเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศ การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการปูพื้นฐานให้แก่เด็กๆ ผู้ที่จะกลายเป็นผู้นำในอนาคต ภายใต้บริบทของกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน เยาวชนจำนวนมากมีปัญหาในการดำรงชีวิต เช่น ปัญหายาเสพติด ดังนั้น เด็กๆ เหล่านี้จึงควรได้รับความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อมิให้ตกเป็นทาสยาเสพติด หลักสูตรการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาชนบท เพื่อพัฒนาเยาวชนสู่การเป็นผู้นำในอนาคต ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการซึ่งจำเป็นต้องเริ่มดำเนินการนับตั้งแต่ววันนี้

การจัดหลักสูตรประถมและมัธยมศึกษา กำลังอยู่ในระหว่างขั้นตอนการกระจายอำนาจในอดีตนั้น หลักสูตรการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการกำหนดจากส่วนกลาง แต่จังหวัดจะสามารถกำหนด/ออกแบบ หลักสูตรการศึกษาได้มากกว่าร้อยละ 60 ในปี 2546 เป็นต้นไป จังหวัดต้องพัฒนาหลักสูตรโดยความคิดริเริ่มของท้องถิ่น เพื่อเป็นหนทางสู่การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นต่อไป

(2) วัตถุประสงค์

โครงการนี้มุ่งเพื่อพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้ความคิดริเริ่มของท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาผู้นำในอนาคต ซึ่งควรดำเนินการดังนี้

กรอบโครงการ: โครงการที่ 8 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการพึ่งตนเอง	
กรอบโครงการ	
วัตถุประสงค์รวม	พัฒนาหลักสูตรภายใต้ความคิดริเริ่มของท้องถิ่นเพื่อเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการพัฒนาผู้นำในอนาคต
วัตถุประสงค์โครงการ	<p>โครงการนี้มุ่งพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้ความคิดริเริ่มของท้องถิ่นเพื่อเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการพัฒนาผู้นำในอนาคต โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ยกระดับขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่จังหวัดในการพัฒนาหลักสูตร (2) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้ความคิดริเริ่มของท้องถิ่น (3) พัฒนาผู้นำในอนาคตผ่านหลักสูตรศึกษาดังกล่าว
ผลที่จะได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1 ยกระดับขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่จังหวัด 2 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้ความคิดริเริ่มของท้องถิ่น 3 พัฒนาผู้นำในอนาคตผ่านหลักสูตรศึกษาดังกล่าว
กิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1 การเตรียมการ <ol style="list-style-type: none"> (1) จัดตั้งหน่วยจัดการโครงการ (2) ทบทวนสถานการณ์ปัจจุบัน (3) ดำเนินโครงการศึกษาก่อนเตรียมการ 2 การปฐมนิเทศ <ol style="list-style-type: none"> (1) ชี้พื้นที่ / ภูมิภาคในการดำเนินโครงการ (2) ทบทวนและประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร (3) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร (4) พัฒนาหลักสูตร 3 การดำเนินการ <ol style="list-style-type: none"> (1) ดำเนินโครงการเพื่อแนวทางหลักสูตรในมิถุนายนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) ติดตาม ทบทวน และประเมินผลโครงการ 4 ปฏิบัติตามข้อสรุป (1) นำเสนอผลโครงการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรระดับประเทศ
ความช่วยเหลือจากภายนอก	ควรมีการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและกรณีศึกษาแก่เจ้าหน้าที่ดำเนินการดำเนินโครงการนำร่อง

- 1) พัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร
- 2) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้ความคิดริเริ่มของท้องถิ่น
- 3) พัฒนาพื้นฐานเพื่อการเป็นผู้นำในอนาคต

(3) กิจกรรมโครงการ

1) การเตรียมการ

- จัดตั้งหน่วยจัดการโครงการ
- ทบทวนสถานการณ์ปัจจุบัน
- ดำเนินโครงการศึกษาการเตรียมการ

2) การปฐมนิเทศ

- ชี้พื้นที่ / ภูมิภาคในการดำเนินโครงการ
- ทบทวนและประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร
- ผูกอบรมเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร
- พัฒนาหลักสูตร

3) การดำเนินการ

- ดำเนินโครงการเพื่อแนะนำหลักสูตรใหม่ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ติดตาม ทบทวน และประเมินผลโครงการ

4) ปฏิบัติการตอบกลับ

- นำเสนอผลโครงการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรระดับประเทศ

(4) กรอบเวลา : เดือนตุลาคม 2546 – เดือนกันยายน 2548

(5) ความสัมพันธ์ต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

โครงการนี้เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นการปูพื้นฐานของผู้นำในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาจริยธรรม เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมตลอดจนความรู้สึกรักบ้านเกิด และจิตสำนึกต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและต้องดำเนินการนับตั้งแต่วินาที

(6) ประเด็นเพื่อพิจารณาดำเนินการ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องตั้งอยู่บนความต้องการของแต่ละท้องถิ่น โดยยึดเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่เป็นหลัก

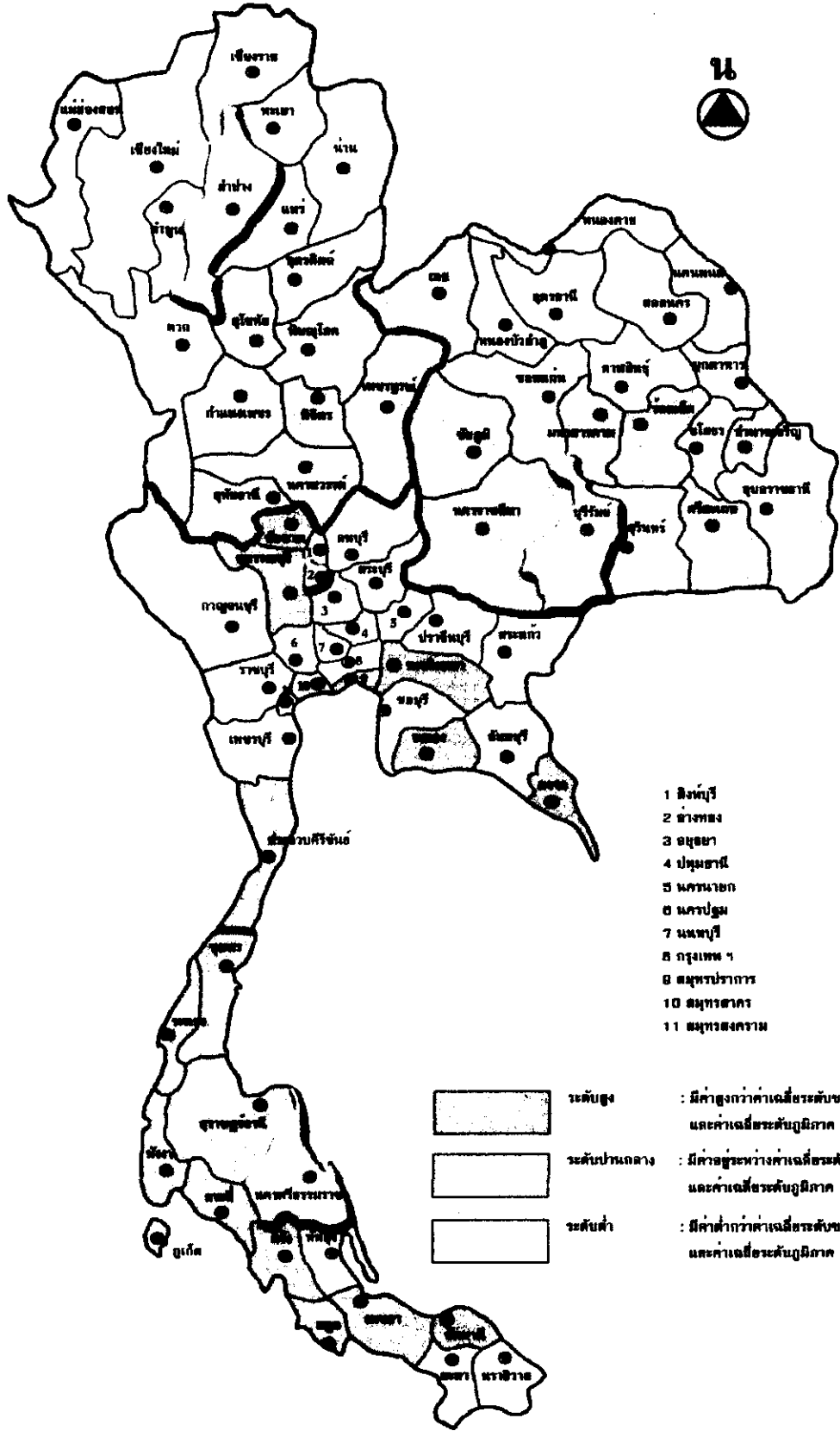
ภาคผนวก

A.1 รายละเอียดของสี่จังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา

หลักเกณฑ์	3-1	3-2	3-3	4	5	6	7
	ระดับการพัฒนาทางด้านการเกษตร	ระดับการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม		ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรท้องถิ่น	ระดับของปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ	ระดับของปริมาณถนนในจังหวัด	ภาพรวมของระดับการพัฒนา
ตัวชี้วัด	ปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดทางด้านการเกษตร (บาท/คน)	อัตราส่วนของจำนวนกิจการที่ก่อตั้งต่อประชากร 10,000คน	อัตราค่าจ้างเฉลี่ย (บาท/คน)	อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกขององค์กรท้องถิ่นต่อประชากรทั้งหมด	อัตราส่วนของปริมาณป่าไม้	อัตราส่วนของระยะทางถนนต่อปริมาณพื้นที่ 10,000 ตารางกิโลเมตร	ปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (บาท/คน)
ลำปาง	4,287	13	4,697	1.53	63.00	105	46,220
บุรีรัมย์	5,260	3	4,964	1.96	5.10	245	22,585
อ่างทอง	7,485	10	7,162	2.41	0.00	524	49,038
นครศรีฯ	13,037	6	5,311	1.69	12.70	164	42,176
ระดับ							
ลำปาง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง
บุรีรัมย์	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ
อ่างทอง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ
นครศรีฯ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
อ้างอิง							
ค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ	12,238	12	5,002	2.21	21.30	154	56,072
ค่าเฉลี่ยภาคเหนือ	7,923	9	4,736	4.54	43.10	100	37,526
ค่าเฉลี่ยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5,345	5	4,960	2.11	12.70	179	24,979
ค่าเฉลี่ยภาคกลาง	11,502	21	5,486	1.68	12.70	189	98,837
ค่าเฉลี่ยภาคใต้	24,180	11	4,823	1.81	16.70	173	62,946

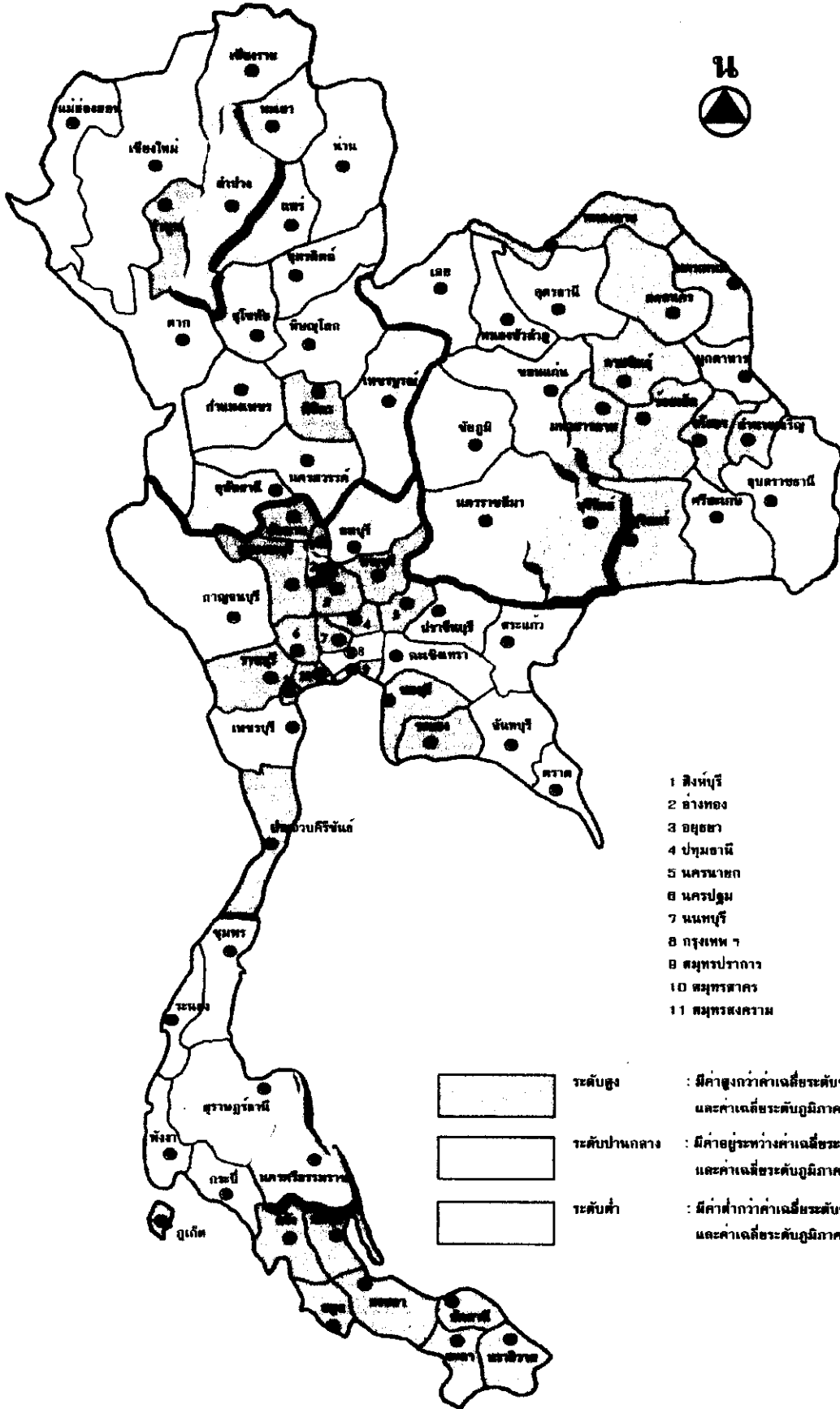
หมายเหตุ : สูง : มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติและค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
 ปานกลาง : มีค่าอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยระดับชาติและค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
 ต่ำ : มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติและค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค

ระดับการพัฒนาทางด้านเกษตร
ปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดทางด้านเกษตร (บาท/คน)

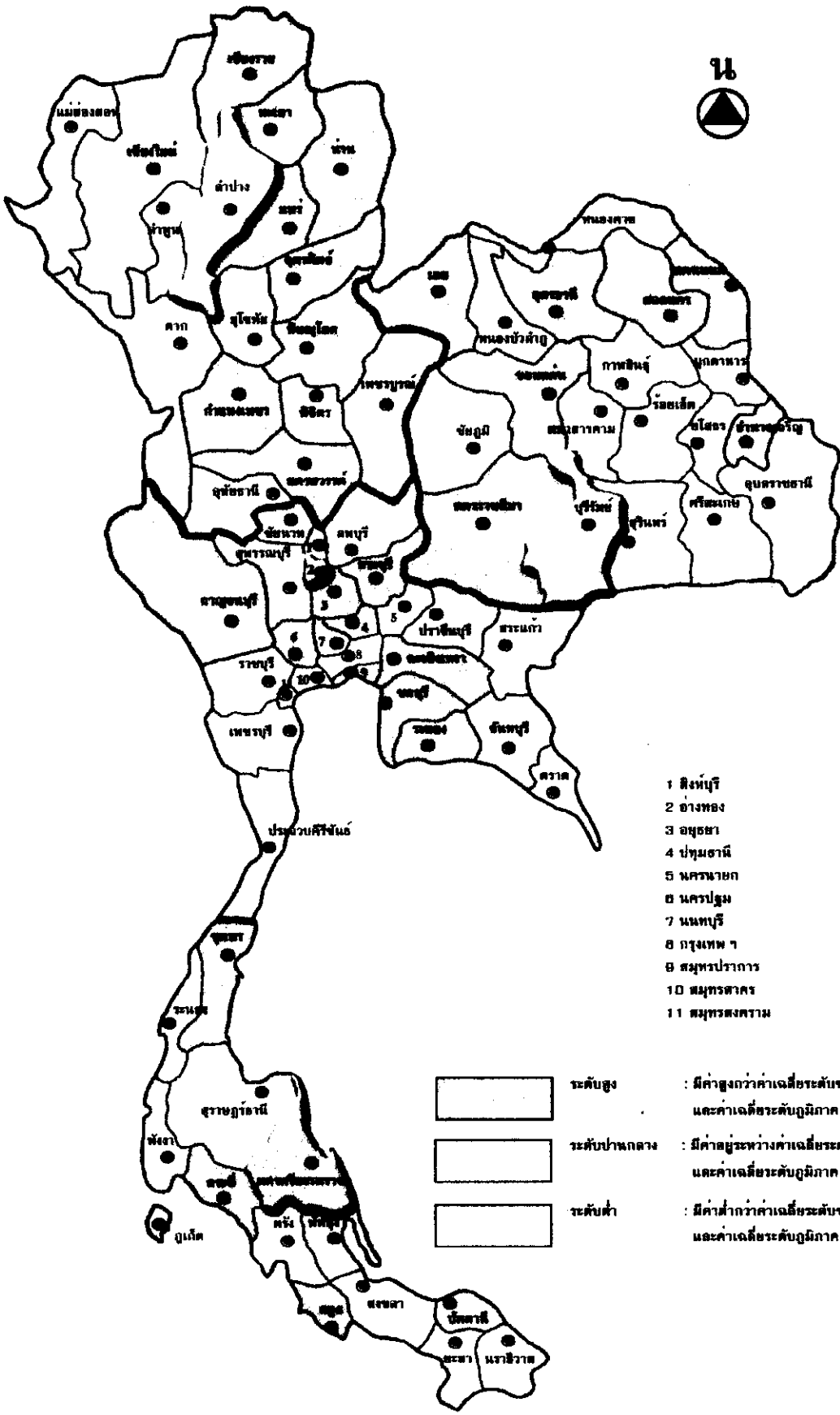

ระดับของปริมาณถนนในจังหวัด อัตราส่วนของระยะทางถนนต่อปริมาณพื้นที่ 1,000 ตารางกิโลเมตร

- 1 สิงห์บุรี
- 2 อ่างทอง
- 3 อยุธยา
- 4 ปทุมธานี
- 5 นครนายก
- 6 นครปฐม
- 7 นนทบุรี
- 8 กรุงเทพฯ
- 9 สมุทรปราการ
- 10 สมุทรสาคร
- 11 สมุทรสงคราม

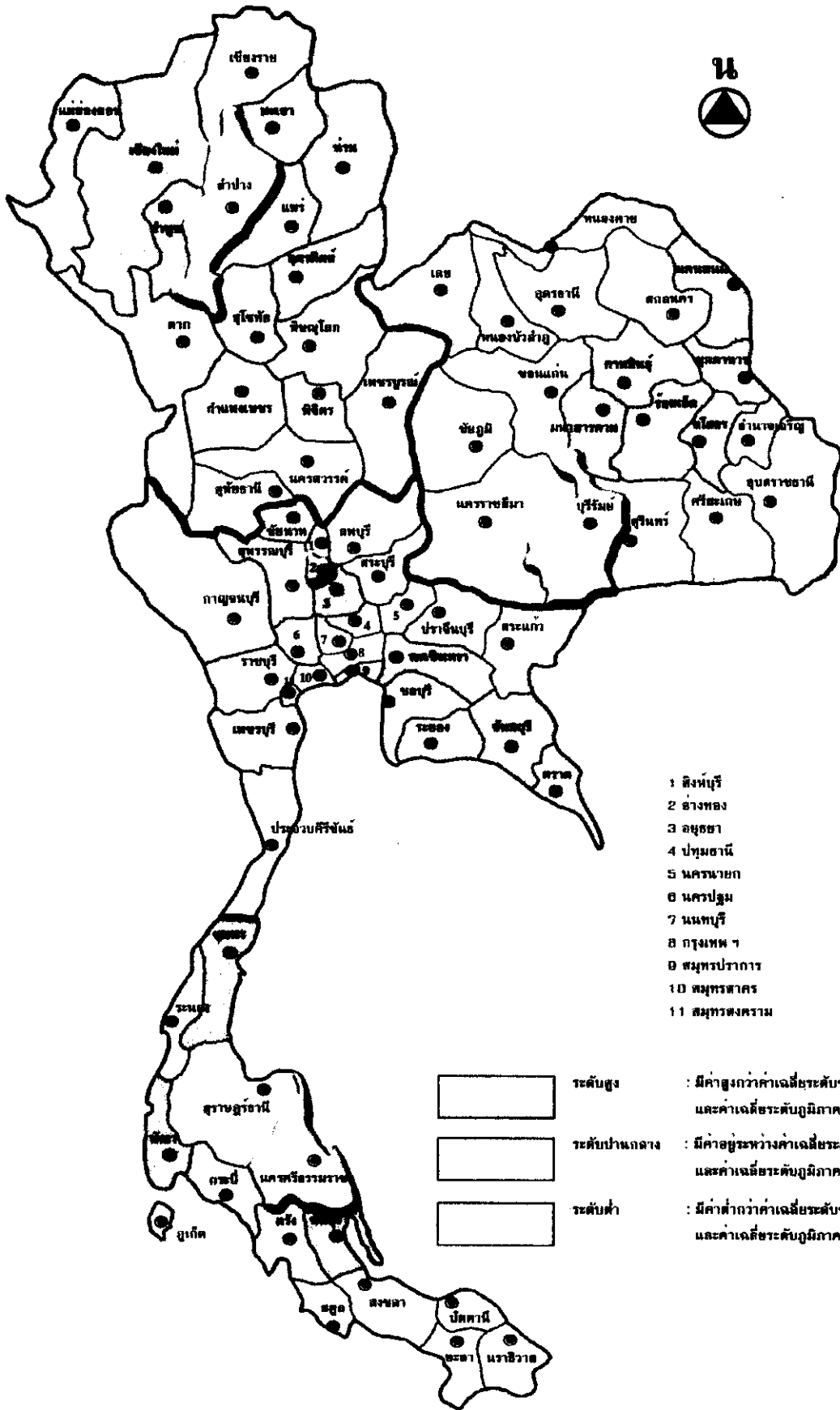
ระดับการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม อัตราค่าจ้างเฉลี่ย (บาท/เดือน)

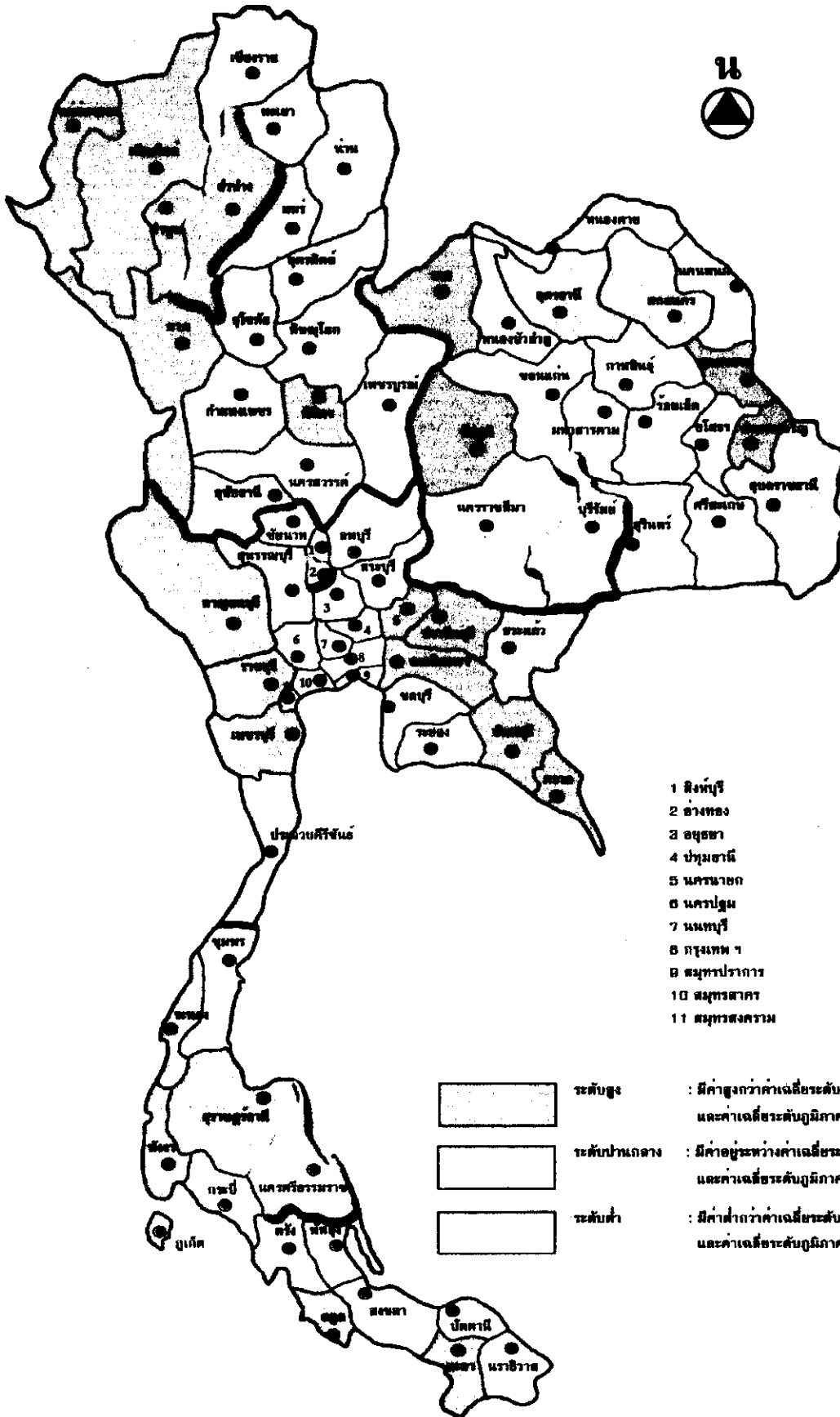
- 1 สิงห์บุรี
- 2 อ่างทอง
- 3 อุดรธานี
- 4 ปทุมธานี
- 5 นครนายก
- 6 นครปฐม
- 7 นนทบุรี
- 8 กรุงเทพมหานคร
- 9 สมุทรปราการ
- 10 สมุทรสาคร
- 11 สมุทรสงคราม

	ระดับสูง	: มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ และค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
	ระดับปานกลาง	: มีค่าอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยระดับชาติ และค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
	ระดับต่ำ	: มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ และค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรท้องถิ่น อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกขององค์กรท้องถิ่นต่อประชากรทั้งหมด

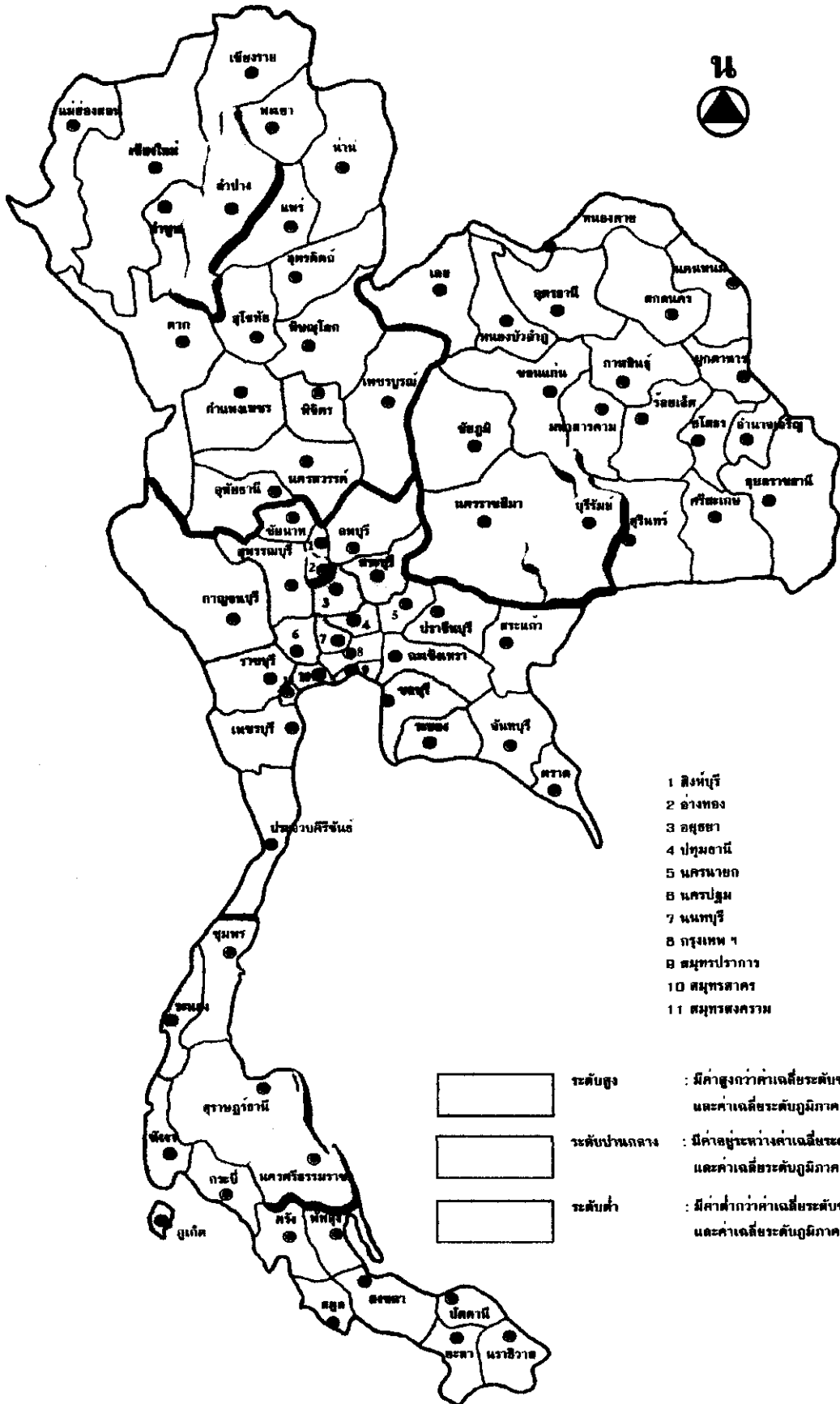

ระดับของปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ อัตราส่วนของปริมาณป่าไม้ในจังหวัด

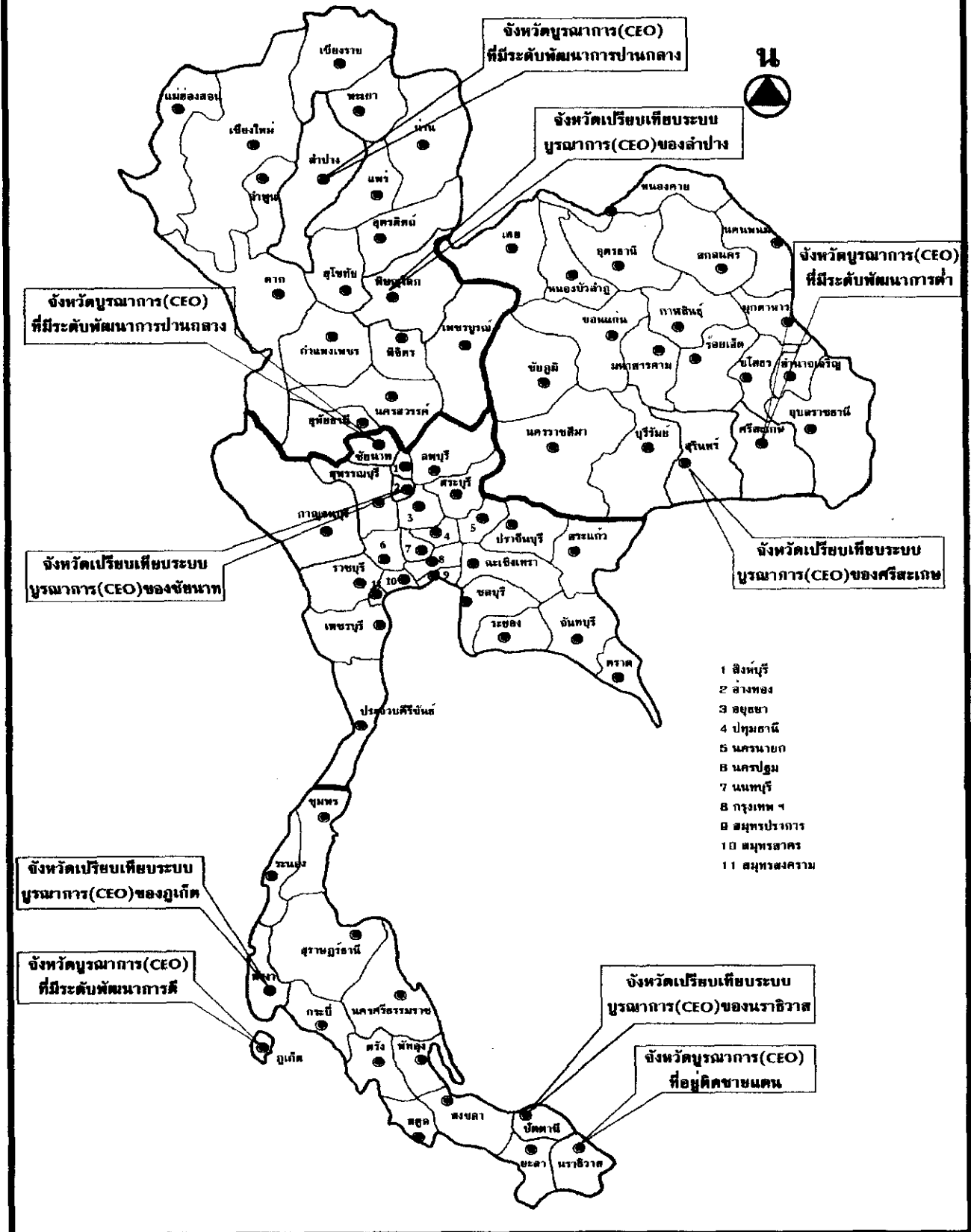
ภาพรวมของระดับการพัฒนา ปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (บาท/คน)

- 1 สิงห์บุรี
- 2 อ่างทอง
- 3 ออยุธยา
- 4 ปทุมธานี
- 5 นครนายก
- 6 นครปฐม
- 7 นนทบุรี
- 8 กรุงเทพฯ
- 9 สมุทรปราการ
- 10 สมุทรสาคร
- 11 สมุทรสงคราม

	ระดับสูง	: มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ และค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
	ระดับปานกลาง	: มีค่าอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยระดับชาติ และค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
	ระดับต่ำ	: มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ และค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค

จังหวัดนำร่องระบบการปกครองแบบบูรณาการ (CEO) และจังหวัดคู่เปรียบเทียบ

รายละเอียดของจังหวัดทั้งหมดในประเทศไทย

ภาค	จังหวัด	ระดับการพัฒนาทางด้านภาษา		ระดับการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม				ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรท้องถิ่น		ระดับของปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ		ระดับของปริมาณถนนในจังหวัด		ภาครวมของระดับการพัฒนา	
		ปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดทางด้านภาษา (บาท/คน)	สถานะ	อัตราส่วนของจำนวนกิจการที่ก่อตั้งต่อประชากร 10,000 คน	สถานะ	อัตราส่วนจ้างเฉลี่ย (บาท/เดือน)	สถานะ	อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกขององค์กรท้องถิ่นต่อประชากรทั้งหมด	สถานะ	อัตราส่วนของปริมาณป่าไม้	สถานะ	อัตราส่วนของระยะทางถนนต่อปริมาณพื้นที่ 1,000 ตารางกิโลเมตร	สถานะ	ปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (บาท/คน)	สถานะ
ทั่วประเทศ		12,238		12		5,002		2.2		21.3		154		56,072	
ภาคเหนือ	จังหวัด	7,830	ค่า	9	ค่า	4,736	ค่า	4.5	ค่า	45.1	ค่า	180	ค่า	37,836	ค่า
	กำแพงเพชร	10,519	ปานกลาง	4	ต่ำ	6,270	สูง	3.0	ปานกลาง	23.8	ปานกลาง	114	ปานกลาง	41,493	ปานกลาง
	เชียงราย	5,575	ต่ำ	8	ต่ำ	5,315	สูง	2.2	ต่ำ	33.1	ปานกลาง	102	ปานกลาง	29,599	ต่ำ
	เชียงใหม่	7,066	ต่ำ	20	สูง	5,420	สูง	6.7	สูง	70.8	สูง	90	ต่ำ	56,968	สูง
	ตาก	6,492	ต่ำ	8	ต่ำ	3,252	ต่ำ	3.1	ปานกลาง	70.9	สูง	50	ต่ำ	41,186	ปานกลาง
	นครสวรรค์	9,370	ปานกลาง	8	ต่ำ	5,534	สูง	2.1	ต่ำ	7.0	ต่ำ	144	ปานกลาง	39,353	ปานกลาง
	น่าน	5,854	ต่ำ	7	ต่ำ	5,032	สูง	27.9	สูง	41.9	ปานกลาง	78	ต่ำ	28,374	ต่ำ
	พะเยา	6,791	ต่ำ	8	ต่ำ	5,861	สูง	5.0	สูง	38.6	ปานกลาง	121	ปานกลาง	28,177	ต่ำ
	พิจิตร	11,515	ปานกลาง	7	ต่ำ	4,739	ปานกลาง	2.7	ปานกลาง	75.0	สูง	243	สูง	32,934	ต่ำ
	พิษณุโลก	11,530	ปานกลาง	8	ต่ำ	5,016	สูง	2.4	ปานกลาง	22.3	ปานกลาง	87	ต่ำ	40,321	ปานกลาง
	เพชรบูรณ์	7,977	ปานกลาง	5	ต่ำ	4,861	ปานกลาง	2.9	ปานกลาง	19.9	ต่ำ	107	ปานกลาง	28,060	ต่ำ
	แพร่	4,742	ต่ำ	9	ปานกลาง	5,196	สูง	4.0	ปานกลาง	37.0	ปานกลาง	117	ปานกลาง	25,746	ต่ำ
	แม่ฮ่องสอน	7,386	ต่ำ	7	ต่ำ	4,431	ต่ำ	2.8	ปานกลาง	70.5	สูง	37	ต่ำ	33,724	ต่ำ
	ลำปาง	4,287	ต่ำ	13	สูง	4,697	ต่ำ	1.5	ต่ำ	63.0	สูง	105	ปานกลาง	46,220	ปานกลาง
	ลำพูน	7,571	ต่ำ	13	สูง	4,421	ต่ำ	10.1	สูง	47.8	สูง	166	สูง	60,716	สูง
	สุโขทัย	8,758	ปานกลาง	6	ต่ำ	4,861	ปานกลาง	2.8	ปานกลาง	33.8	ปานกลาง	127	ปานกลาง	31,772	ต่ำ
	สุรศักดิ์	8,771	ปานกลาง	9	ปานกลาง	5,499	สูง	6.2	สูง	38.6	ปานกลาง	121	ปานกลาง	38,419	ต่ำ
	อุทัยธานี	10,481	ปานกลาง	6	ต่ำ	3,521	ต่ำ	2.2	ต่ำ	38.5	ปานกลาง	109	ปานกลาง	34,875	ต่ำ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จังหวัด	5,345	ค่า	5	ค่า	4,960	ค่า	2.1	ค่า	13.7	ค่า	179	ค่า	34,970	ค่า
	กาฬสินธุ์	5,063	ต่ำ	4	ต่ำ	4,656	ต่ำ	2.3	สูง	8.6	ต่ำ	219	สูง	21,686	ต่ำ
	ขอนแก่น	4,621	ต่ำ	8	ปานกลาง	6,652	สูง	1.5	ต่ำ	7.5	ต่ำ	170	ปานกลาง	39,904	ปานกลาง
	ชัยภูมิ	7,181	ปานกลาง	4	ต่ำ	4,614	ต่ำ	1.9	ต่ำ	23.9	ต่ำ	124	ต่ำ	26,328	ปานกลาง
	นครพนม	3,999	ต่ำ	4	ต่ำ	6,334	สูง	2.7	สูง	10.3	ต่ำ	222	สูง	20,078	ต่ำ
	นครราชสีมา	7,172	ปานกลาง	8	ปานกลาง	5,170	สูง	2.0	ต่ำ	11.0	ต่ำ	156	ปานกลาง	39,348	ปานกลาง
	บุรีรัมย์	5,260	ต่ำ	3	ต่ำ	4,964	ปานกลาง	2.0	ต่ำ	5.1	ค่า	245	สูง	22,585	ต่ำ
	มหาสารคาม	5,585	ปานกลาง	4	ต่ำ	3,720	ต่ำ	2.7	สูง	0.6	ต่ำ	274	สูง	21,773	ต่ำ
	มุกดาหาร	5,192	ต่ำ	8	ปานกลาง	3,839	ต่ำ	2.4	สูง	30.9	สูง	159	ปานกลาง	29,458	ปานกลาง
	ยโสธร	4,965	ต่ำ	4	ต่ำ	3,694	ต่ำ	3.6	สูง	9.1	ต่ำ	211	สูง	20,666	ต่ำ
	ร้อยเอ็ด	5,513	ปานกลาง	3	ต่ำ	3,723	ต่ำ	3.0	สูง	2.3	ต่ำ	257	สูง	23,023	ต่ำ
	เลย	7,013	ปานกลาง	5	ปานกลาง	5,286	สูง	1.4	ต่ำ	25.5	สูง	107	ต่ำ	27,190	ปานกลาง
	ศรีสะเกษ	5,403	ปานกลาง	3	ต่ำ	4,000	ต่ำ	1.9	ต่ำ	8.2	ต่ำ	170	ปานกลาง	20,092	ต่ำ
	สกลนคร	4,465	ต่ำ	4	ต่ำ	5,170	สูง	1.8	ต่ำ	14.5	ปานกลาง	187	สูง	22,117	ต่ำ
	สุรินทร์	5,172	ต่ำ	3	ต่ำ	4,333	ต่ำ	1.9	ต่ำ	3.4	ต่ำ	211	สูง	20,362	ต่ำ
	หนองคาย	4,226	ต่ำ	4	ต่ำ	3,763	ต่ำ	1.4	ต่ำ	6.4	ต่ำ	190	สูง	24,041	ต่ำ
	หนองบัวลำภู	5,325	ต่ำ	3	ต่ำ	4,419	ต่ำ	1.1	ต่ำ	7.7	ต่ำ	156	ปานกลาง	19,124	ต่ำ
	อำนาจเจริญ	5,913	ปานกลาง	5	ปานกลาง	5,270	สูง	1.9	ต่ำ	33.7	สูง	268	สูง	21,255	ต่ำ
	อุดรธานี	5,007	ต่ำ	7	ปานกลาง	5,056	สูง	2.0	ต่ำ	16.0	ปานกลาง	148	ต่ำ	29,977	ปานกลาง
	อุบลราชธานี	4,482	ต่ำ	5	ปานกลาง	3,956	ต่ำ	1.6	ต่ำ	15.8	ปานกลาง	150	ต่ำ	25,589	ปานกลาง
ภาคกลาง	จังหวัด	11,542	ค่า	21	สูง	5,406	สูง	1.7	สูง	12.7	ค่า	180	สูง	98,837	สูง
	นครปฐม	9,188	ต่ำ	25	สูง	5,933	สูง	1.7	ปานกลาง	0.0	ต่ำ	412	สูง	81,914	ปานกลาง
	นนทบุรี	2,859	ต่ำ	27	สูง	6,503	สูง	1.0	ต่ำ	0.0	ต่ำ	654	สูง	119,152	สูง
	ปทุมธานี	5,147	ต่ำ	35	สูง	7,758	สูง	1.4	ต่ำ	0.0	ต่ำ	347	สูง	228,801	สูง
	สมุทรปราการ	17,803	สูง	61	สูง	6,571	สูง	3.9	สูง	0.2	ต่ำ	246	สูง	197,406	สูง
	สมุทรสาคร	30,813	สูง	60	สูง	5,284	ปานกลาง	1.0	ต่ำ	1.7	ต่ำ	402	สูง	221,729	สูง
	ชัยนาท	15,910	สูง	7	ต่ำ	5,355	ปานกลาง	2.1	ปานกลาง	0.2	ต่ำ	245	สูง	45,979	ต่ำ
	พระนครศรีอยุธยา	5,970	ต่ำ	17	ปานกลาง	6,405	สูง	2.3	สูง	0.0	ต่ำ	285	สูง	102,517	สูง
	ลพบุรี	8,067	ต่ำ	9	ต่ำ	3,949	ต่ำ	1.0	ต่ำ	3.1	ต่ำ	171	ปานกลาง	47,396	ต่ำ

	สระบุรี	6,187	ค่า	22	สูง	6,460	สูง	1.5	ค่า	1.4	ค่า	236	สูง	123,892	สูง
	สิงห์บุรี	10,318	ค่า	13	ปานกลาง	5,842	สูง	1.8	ค่า	0.0	ค่า	530	สูง	46,495	ค่า
	อ่างทอง	7,485	ค่า	10	ค่า	7,162	สูง	2.4	สูง	0.0	ค่า	524	สูง	49,038	ค่า
ภาคตะวันออก	จันทบุรี	11,820	ปานกลาง	13	ปานกลาง	5,033	ปานกลาง	2.7	สูง	29.6	สูง	127	ค่า	53,644	ค่า
	ฉะเชิงเทรา	12,390	สูง	17	ปานกลาง	5,710	สูง	2.3	สูง	22.3	สูง	147	ค่า	89,412	ปานกลาง
	ชลบุรี	7,883	ค่า	30	สูง	6,554	สูง	1.7	ปานกลาง	5.6	ค่า	253	สูง	234,149	สูง
	ตราด	29,887	สูง	14	ปานกลาง	4,026	ค่า	2.8	สูง	26.9	สูง	151	ค่า	80,730	ปานกลาง
	นครนายก	8,706	ค่า	9	ค่า	4,449	ค่า	1.6	ค่า	22.7	สูง	233	สูง	38,804	ค่า
	ปราจีนบุรี	8,019	ค่า	12	ปานกลาง	5,208	ปานกลาง	1.7	ค่า	34.1	สูง	174	ปานกลาง	56,587	ปานกลาง
	ระยอง	17,918	สูง	34	สูง	6,687	สูง	1.7	ปานกลาง	6.0	ค่า	212	สูง	273,300	สูง
	สระแก้ว	8,904	ค่า	4	ค่า	4,089	ค่า	1.2	ค่า	16.7	ปานกลาง	131	ค่า	39,335	ค่า
	กาญจนบุรี	9,880	ค่า	9	ค่า	5,981	สูง	1.5	ค่า	54.8	สูง	61	ค่า	65018	ปานกลาง
	ปราจีนบุรี	16,487	สูง	12	ปานกลาง	4,198	ค่า	1.5	ค่า	19.8	ปานกลาง	215	สูง	67,210	ปานกลาง
ภาคใต้	เพชรบุรี	7,261	ค่า	12	ปานกลาง	4,649	ค่า	1.7	ปานกลาง	34.9	สูง	133	ค่า	56,291	ปานกลาง
	ราชบุรี	8,983	ค่า	13	ปานกลาง	4,216	ค่า	1.4	ค่า	25.3	สูง	250	สูง	60,356	ปานกลาง
	สมุทรสงคราม	6,964	ค่า	13	ปานกลาง	4,343	ค่า	1.2	ค่า	2.1	ค่า	718	สูง	42,457	ค่า
	สุพรรณบุรี	12,701	สูง	8	ค่า	4,800	ค่า	1.8	ค่า	11.0	ค่า	304	สูง	49,304	ค่า
	พื้นที่รวม	24,180	สูง	11	ค่า	4,823	ค่า	1.8	ค่า	16.7	ค่า	173	สูง	62,946	สูง
	กระบี่	23,728	สูง	12	ปานกลาง	6,615	สูง	1.8	ปานกลาง	7.2	ค่า	141	ค่า	53,854	ค่า
	ชุมพร	20,899	สูง	11	ปานกลาง	5,497	สูง	3.6	สูง	17.5	ปานกลาง	140	ค่า	49,490	ค่า
	ตรัง	23,872	สูง	8	ค่า	4,131	ค่า	2.2	ปานกลาง	19.4	ปานกลาง	231	สูง	46,694	ค่า
	นครศรีธรรมราช	13,037	ปานกลาง	6	ค่า	5,311	สูง	1.7	ค่า	12.7	ค่า	164	ปานกลาง	42,176	ค่า
	นราธิวาส	11,758	ค่า	7	ค่า	3,701	ค่า	0.9	ค่า	15.7	ค่า	178	สูง	32,433	ค่า
ปัตตานี	29,657	สูง	7	ค่า	4,861	ปานกลาง	1.3	ค่า	2.3	ค่า	388	สูง	51,403	ค่า	
พังงา	49,720	สูง	12	ปานกลาง	4,503	ค่า	2.9	สูง	28.3	สูง	118	ค่า	73,970	สูง	
พัทลุง	9,100	ค่า	5	ค่า	4,990	ปานกลาง	5.0	สูง	13.7	ค่า	216	สูง	29,314	ค่า	
ภูเก็ต	20,070	ปานกลาง	54	สูง	5,804	สูง	1.0	ค่า	4.5	ค่า	546	สูง	176,538	สูง	
ยะลา	12,761	ปานกลาง	9	ค่า	4,308	ค่า	1.2	ค่า	25.3	สูง	198	สูง	44,647	ค่า	
ระนอง	51,660	สูง	19	สูง	3,821	ค่า	1.3	ค่า	33.2	สูง	98	ค่า	104,147	สูง	
สงขลา	22,003	สูง	16	สูง	4,555	ค่า	0.9	ค่า	7.9	ค่า	251	สูง	62,163	ปานกลาง	
สตูล	29,361	สูง	9	ค่า	5,169	สูง	1.3	ค่า	22.6	สูง	259	สูง	54,597	ค่า	
สุราษฎร์ธานี	20,896	สูง	15	สูง	4,542	ค่า	1.7	ค่า	23.6	สูง	89	ค่า	59,821	ปานกลาง	

หมายเหตุ : สูง : มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติและค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
ปานกลาง : มีค่าอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยระดับชาติและค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค
ค่า : มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติและค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาค

JICA